

**ΕΝΩΠΙΟΝ ΤΟΥ Α1 ΤΜΗΜΑΤΟΣ
ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ**

**ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
«ΝΕΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ»**

**ΠΡΟΣ ΥΠΟΒΟΗΘΗΣΗ ΤΗΣ ΚΡΙΣΗΣ ΤΟΥ Α1 ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ
ΣΥΜΦΩΝΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 102 ΤΟΥ Ν. 5019/2023, ΟΠΩΣ ΙΣΧΥΕΙ ΚΩΔΙΚΟΠΟΙΗΜΕΝΟ
ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ 32 ΤΟΥ Π.Δ. 26/2012**

Δια του παρόντος υπομνήματος, κατ' εφαρμογή του άρθρου 102 του ν. 5019/2023 (Α' 27), όπως ισχύει κωδικοποιημένο στο άρθρο 32 του π.δ. 26/2012 (Α' 57), παρέχονται στοιχεία τεκμηρίωσης, που αποσκοπούν στην υποβοήθηση της κρίσης του Α1 Τμήματος του Αρείου Πάγου και τεκμηριώνουν τη μη συνδρομή των προϋποθέσεων της ανωτέρω διάταξης, με αποτέλεσμα να μην είναι δυνατή η ανακήρυξη του συνδυασμού του πολιτικού κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ»¹ ενόψει των βουλευτικών εκλογών της 21^{ης} Μαΐου 2023.

Το παρόν υπόμνημα διαρθρώνεται ως ακολούθως: Μετά από μια σύντομη παράθεση του ιστορικού και του παραδεκτού του Υπομνήματος (I), παρουσιάζεται το σχετικό

---

¹ Σημειώνεται ότι το εν λόγω κόμμα ιδρύθηκε με την επωνυμία «ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ» (βλ. την ιδρυτική δήλωση, αρ. πρωτ. 4169/4.6.2020 της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου). Η ανωτέρω επωνυμία τροποποιήθηκε σε «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» (βλ. αρ. πρωτ. 5692/28.6.2022 της Εισαγγελίας του Αρείου Πάγου).

νομοθετικό πλαίσιο (II) και παρέχονται στοιχεία τεκμηρίωσης της πραγματικής ηγεσίας του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» (III).

I. ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΕΚΤΟ ΤΟΥ ΥΠΟΜΝΗΜΑΤΟΣ

1. Εισαγωγικά σημειώνεται ότι η «Νέα Δημοκρατία» έχει ιστορική παρακαταθήκη προστασίας της δημοκρατίας απέναντι στους εχθρούς της. Είναι το πολιτικό κόμμα που οικοδόμησε την Γ' Ελληνική Δημοκρατία και εισηγήθηκε το Σύνταγμα του 1975, το άρθρο 29 του οποίου κατοχύρωσε το δικαίωμα ίδρυσης και συμμετοχής σε πολιτικά κόμματα *«που η οργάνωση και η δράση τους οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος»*. Είναι όμως και εκείνο το κόμμα, που κατά την άσκηση κυβερνητικών καθηκόντων συνέβαλε αποφασιστικά στη δικαστική δίωξη φαινομένων που έμπρακτα αντιστρατεύονται τη δημοκρατία, αλλά και διαμόρφωσε το νομοθετικό πλαίσιο αντιμετώπισης εγκληματικής οργάνωσης που συγκροτεί «κόμμα-κέλυφος», υπονομεύοντας τα θεμέλια της δημοκρατίας.

2. Την ενεργοποίηση των μηχανισμών της ποινικής δικαιοσύνης επέφερε η συγκέντρωση τριάντα δύο δικογραφιών που αναφέρονταν στη δράση της οργάνωσης της Χρυσής Αυγής από τον Αύγουστο του 2012, τις οποίες διαβίβασε ο τότε Υπουργός Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη στην εισαγγελέα του Αρείου Πάγου στις 19 Σεπτεμβρίου 2013². Οι αξιόποινες πράξεις αφορούσαν δολοφονίες, σωματικές βλάβες, επιθέσεις και απειλές, στις οποίες φέρονταν να εμπλέκονται μέλη της Χρυσής Αυγής. Μόνο μετά από τη συγκέντρωση των ανωτέρω δικογραφιών και την από 22.9.2013 σχετική παραγγελία της εισαγγελέως του Αρείου Πάγου Ευτέρπης Κουτζαμάνη κατέστη δυνατή η πρόοδος της ποινικής διαδικασίας, που οδήγησε αρχικά, στις 28.9.2013, στην άσκηση ποινικής δίωξης από την Εισαγγελέα Πρωτοδικών και την ανάθεση σε δύο ανακριτές του Πρωτοδικείου Αθηνών της διενέργειας κύριας ανάκρισης για τα εγκλήματα: α) της ένταξης σε εγκληματική

---

² Βλ. υπ. αρ. πρωτ. 3342/19.9.2013 διαβιβαστικό έγγραφο «Αναφορά αξιοποιώνων πράξεων μελών κόμματος Λαϊκός Σύνδεσμος-Χρυσή Αυγή».

οργάνωση και της διεύθυνσης αυτής από την ηγετική ομάδα (αρχηγό και βουλευτές, μεταξύ αυτών και τον Ηλία Κασιδιάρη του Παναγιώτη, βουλευτή Περιφέρειας Υπόλοιπου Αττικής) και μέλη και στελέχη του κόμματος «Λαϊκός Σύνδεσμος-Χρυσή Αυγή» – συνολικά εβδομήντα έξι (76) κατηγορούμενους – και τον συσχετισμό συνολικά ενενήντα (90) δικογραφιών που αφορούσαν σε αντίστοιχες επιθέσεις ταγμάτων εφόδου. Μετά την ολοκλήρωση των απαραίτητων δικονομικών σταδίων, στις 7.10.2020 εκδόθηκε η καταδικαστική απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων, σύμφωνα με την οποία ο «Λαϊκός Σύνδεσμος- Χρυσή Αυγή» δρούσε ως εγκληματική οργάνωση με τον μανδύα πολιτικού κόμματος³. Στις 22.10.2020 οριστικοποιήθηκαν οι πρωτόδικες ποινές για τους καταδικασθέντες κατηγορούμενους για το κακούργημα του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα, μεταξύ των οποίων και ο Ηλίας Κασιδιάρης.

3. Ταυτόχρονα, εκτός της δικαστικής αντιμετώπισης της Χρυσής Αυγής ελήφθησαν και μέτρα από τον κοινό νομοθέτη. Συγκεκριμένα, με το άρθρο 23 του ν. 4203/2013 (Α' 235), προστέθηκε άρθρο 7α στον ν. 3023/2002 (Α' 146), με το οποίο προβλέπεται η αναστολή της χρηματοδότησης των κομμάτων, σε περίπτωση άσκησης ποινικής δίωξης και επιβολής προσωρινής κράτησης κατά του αρχηγού κόμματος ή του προέδρου κοινοβουλευτικής ομάδας ή του 1/5 των βουλευτών του, για τα εγκλήματα των άρθρων 187 και 187Α ΠΚ. Με τη ρύθμιση αυτή επιβεβαιώθηκε και νομοθετικά ότι υπό τον μανδύα πολιτικού κόμματος είναι δυνατό να λειτουργεί εγκληματική οργάνωση που τυποποιείται στο άρθρο 187 ΠΚ, οπότε όμως δεν είναι δυνατόν το πολιτικό κόμμα να αποτελεί το κέλυφος της εγκληματικής δράσης. Όπως αναφέρει η

---

³ Βλ. σύμφωνα με την υπ. αρ. 2425/2020 απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Αθηνών: «[...] Κύριο χαρακτηριστικό της εγκληματικής οργάνωσης, η οποία εκκολάφθηκε στους κόλπους του πολιτικού σχηματισμού και μετέπειτα πολιτικού κόμματος με την επωνυμία «Λαϊκός Σύνδεσμος Χ.Α.» και δραστηριοποιείτο υπό την κάλυψή του, ήταν η ιεραρχική δομή της, με επικεφαλής τον Αρχηγό της κατηγορούμενο Ν.Μ., στη συνέχεια τους Βουλευτές του κόμματος, οι οποίοι είχαν οριστεί και Περιφερειάρχες σε συνενωμένες μεγάλες εκλογικές περιφέρειες για τον συντονισμό των δράσεων και, τέλος, τους υπεύθυνους κάθε Τοπικής Οργάνωσης που αποκαλούντο Πυρηνάρχες και προήρχοντο από τους επικεφαλής των πρώτων μικρών ομάδων, οπαδών και φίλων του κόμματος, που αργότερα διευρύνθηκαν και αναβαθμίστηκαν σε Τοπικές Οργανώσεις. Η εγκληματική της δράση που σκοπό είχε την διά της βίας αντιμετώπιση των αλλοδαπών, των ιδεολογικών αντιπάλων των αντιφρονούντων και διά του τρόπου αυτού την επιβολή και διάδοση πολιτικών ιδεών και θεωριών, εκδηλωνόταν μέσω των Τοπικών Οργανώσεων και πάντα υπό την καθοδήγηση ανωτέρου στην ιεραρχία στελέχους της.».

αιτιολογική έκθεση της ανωτέρω ρύθμισης, «όταν όμως υπάρχουν επαρκείς ενδείξεις, ότι, υπό το μανδύα ή υπό την κάλυψη ενός πολιτικού κόμματος, τελούνται από ηγετικά στελέχη αυτού, σοβαρές εγκληματικές δραστηριότητες οι οποίες στρέφονται άμεσα κατά της ίδιας της χώρας ή πλήττουν βάναυσα τη δημόσια τάξη αυτής, ανακύπτει ανάγκη αποτροπής του ενδεχομένου άμεσης ή έμμεσης κατάχρησης της κρατικής χρηματοδότησης και οικονομικής ενίσχυσης για την στήριξη των ως άνω εγκληματικών δραστηριοτήτων.». Η ανωτέρω διάταξη κρίθηκε ομόφωνα συνταγματική από την Ολομέλεια του Συμβουλίου της Επικρατείας με την απόφαση 518/2015.

4. Στη συνέχεια, με την υπ. αρ. 12415/8237/19.12.2013 απόφαση της Ολομέλειας της Βουλής (Α' 281) αποφασίστηκε η αναστολή κρατικής χρηματοδότησης και οικονομικής ενίσχυσης του κόμματος «Λαϊκός Σύνδεσμος- Χρυσή Αυγή» σύμφωνα με το άρθρο 7α του ν. 3023/2002. Ακολούθως εκδόθηκε η υπ. αρ. 51776/23.12.2013 κοινή απόφαση των υπουργών Οικονομικών, Εσωτερικών και Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρώπινων Δικαιωμάτων (Β' 3275), με την οποία αποφασίστηκε η αναστολή καταβολής κάθε είδους κρατικής χρηματοδότησης και οικονομικής ενίσχυσης στο πολιτικό κόμμα «Λαϊκός Σύνδεσμος- Χρυσή Αυγή».

5. Η Βουλή, επίσης, ήδη από τις 4 Ιουνίου 2014 αποφάσισε να άρει τη βουλευτική ασυλία και να χορηγήσει την απαραίτητη άδεια συμπληρωματικής δίωξης κατά του Ηλία Κασιδιάρη για το κακούργημα της κατοχής πυροβόλων όπλων και πυρομαχικών με σκοπό τον παράνομο ανεφοδιασμό της εγκληματικής οργάνωσης που συνιστά διακεκριμένη περίπτωση οπλοκατοχής [άρθρο 15 του ν. 2168/1993 (Α' 147)].

6. Μετά από την έκδοση της καταδικαστικής απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων που έταμε το ζήτημα της σχέσης πολιτικού κόμματος και εγκληματικής οργάνωσης, εισήχθη νέο νομοθετικό πλαίσιο, με πρωτοβουλία του Υπουργού Εσωτερικών, το οποίο περιλαμβάνει δύο ουσιαστικού και μια δικονομικού χαρακτήρα διατάξεις, βάσει των οποίων η ισχύουσα μορφή της παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012 εισάγει συγκεκριμένες προϋποθέσεις για τη νόμιμη κατάρτιση συνδυασμών των πολιτικών κομμάτων (βλ. κατωτέρω υπό II).

7. Σύμφωνα με το άρθρο 102 του ν. 5019/2023, όπως κωδικοποιείται στην παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, «η συνδρομή των προϋποθέσεων της παρούσας

ελέγχεται αυτεπαγγέλτως από το Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου, στη σύνθεση του οποίου συμμετέχουν ο Πρόεδρος αυτού και όλα τα μέλη του, το οποίο λαμβάνει ή δύναται να ζητεί σχετική τεκμηρίωση από τις κατά περίπτωση αρμόδιες δικαστικές ή άλλες αρχές. Προς υποβοήθηση της κρίσης του, δικαίωμα να υποβάλουν υπόμνημα με στοιχεία τεκμηρίωσης μέχρι τη λήξη της προθεσμίας της παρ. 1 του άρθρου 34, έχουν: i) τα πολιτικά κόμματα και οι συνασπισμοί κομμάτων που έχουν εκλέξει αντιπροσώπους στη Βουλή των Ελλήνων στις τελευταίες γενικές βουλευτικές εκλογές από τους συνδυασμούς του ίδιου κόμματος ή συνασπισμού, ii) τα πολιτικά κόμματα και οι συνασπισμοί που έχουν εκλέξει αντιπροσώπους στις τελευταίες εκλογές για την ανάδειξη των Ελλήνων αντιπροσώπων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Το Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου σε περίπτωση αυτεπάγγελτου ελέγχου ή υποβολής υπομνημάτων με στοιχεία τεκμηρίωσης για τα οριζόμενα, καλεί με οποιονδήποτε πρόσφορο τρόπο το ελεγχόμενο κόμμα, να λάβει γνώση και να υποβάλει υπόμνημα με τις απόψεις του».

8. Με την εν λόγω πρόβλεψη, καθιερώνεται δικαίωμα των πολιτικών κομμάτων που εκπροσωπούνται στη Βουλή των Ελλήνων και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο να υποβάλουν υπόμνημα, εντός επτά (7) ημερών από την έναρξη της προεκλογικής περιόδου, με στοιχεία τεκμηρίωσης για τη συνδρομή των προϋποθέσεων που θέτει το άρθρο 102 του ν. 5019/2023 στο Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου.

9. Τούτων δοθέντων, το παρόν υπόμνημα κατατίθεται αρμοδίως προς το Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου, εμπροθέσμως και εν γένει παραδεκτώς, καθώς το πολιτικό κόμμα «Νέα Δημοκρατία» έχει εκλέξει αντιπροσώπους στη Βουλή των Ελλήνων που διαλύθηκε με το π.δ. 45/2023 (Α' 99).

II. ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

10. Η καταδικαστική απόφαση του Τριμελούς Εφετείου Κακουργημάτων στην υπόθεση της «Χρυσής Αυγής» ανέδειξε την ανάγκη προστασίας της δημοκρατίας από εγκληματικές οργανώσεις που ενδύονται τη μορφή του πολιτικού κόμματος. Τροποποιήθηκε έτσι η παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, κατά τρόπο που ανταποκρίνεται σε αυτή την ανάγκη, προσδιορίζοντας τις προϋποθέσεις κατάρτισης

συνδυασμών των πολιτικών κομμάτων εντός του υφιστάμενου συνταγματικού πλαισίου. Η βασική ρύθμιση περιλήφθηκε στο άρθρο 92 του ν. 4804/2021 (Α' 90), σύμφωνα με την οποία δεν ανακηρύσσονται οι συνδυασμοί πολιτικών κομμάτων, των οποίων ο πρόεδρος, ο γενικός γραμματέας, τα μέλη της διοικούσας επιτροπής και ο νόμιμος εκπρόσωπος έχουν καταδικασθεί σε κάθειρξη για τα αδικήματα των κεφαλαίων 1-6 του Δεύτερου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα, ή σε οποιαδήποτε ποινή για εγκλήματα του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα που επισείουν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, ή σε ισόβια κάθειρξη για κάθε άλλο αδίκημα. Η ανωτέρω διάταξη συμπληρώθηκε με το άρθρο 102 του ν. 5019/2023, ως προς τις περιπτώσεις καταδίκης για τα ανωτέρω αδικήματα και ποινές όχι των προσώπων που τύποις κατέχουν τις ανωτέρω επιτελικές θέσεις, αλλά της πραγματικής ηγεσίας του πολιτικού κόμματος. Περαιτέρω, με την ίδια διάταξη, αντιμετωπίστηκε το ενδεχόμενο, και πέραν της ανωτέρω περίπτωσης, η οργάνωση και η δράση των πολιτικών κομμάτων να μην εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, λόγω της συμμετοχής ως υποψηφίων βουλευτών προσώπων που έχουν καταδικασθεί για αδικήματα και ποινές που εμπεριέχουν ιδιαίτερη απαξία. Το ίδιο ισχύει και για συνδυασμούς πολιτικών κομμάτων ως προς τα οποία συντρέχουν οι ίδιες προϋποθέσεις σε σχέση με ιδρυτικά μέλη ή διατελέσαντες προέδρους. Η συνδρομή των εν λόγω προϋποθέσεων εναπόκειται στη αξιολογική κρίση του Α1 Τμήματος του Αρείου Πάγου, το οποίο είναι αρμόδιο για την ανακήρυξη των συνδυασμών σύμφωνα με την εκλογική νομοθεσία. Τέλος, με το άρθρο 35 του ν. 5043/2023 (Α' 91) ο έλεγχος των προϋποθέσεων της παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012 που αφορά στις προϋποθέσεις κατάρτισης συνδυασμών, ανατέθηκε σε ευρύτερο δικαστικό σχηματισμό, ήτοι το Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου, με τη συμμετοχή όλων των δικαστικών λειτουργιών που υπηρετούν σε αυτό. Το Α1 Τμήμα του Αρείου Πάγου, άλλωστε, διαχρονικά ελέγχει τη συμβατότητα των συνδυασμών πολιτικών κομμάτων έναντι των προϋποθέσεων που θέτει η παρ. 1 του άρθρου 29 του Συντάγματος.⁴

---

⁴ Βλ. ΑΕΔ 22/2008, ΑΠ 4/2007 (μη ανακήρυξη συνδυασμού κόμματος που έφερε στην ονομασία του τον όρο «φασισμός»).

11. Κατόπιν των ανωτέρω, το άρθρο 32 του π.δ. 26/2012, όπως ισχύει σήμερα, απαιτεί να συντρέχουν σωρευτικά οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

«α) το κόμμα να έχει ιδρυθεί νόμιμα,

β) Ο πρόεδρος, ο γενικός γραμματέας, τα μέλη της διοικούσας επιτροπής, ο νόμιμος εκπρόσωπος και η πραγματική ηγεσία του κόμματος να μην έχουν καταδικασθεί σε οποιονδήποτε βαθμό σε κάθειρξη για τα αδικήματα των Κεφαλαίων 1-6 του Δεύτερου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα, ή σε οποιαδήποτε ποινή για εγκλήματα του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα που επισύρουν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης. Η αποστέρηση του δικαιώματος κατάρτισης συνδυασμών, σύμφωνα με την παρούσα περίπτωση, ισχύει για τη χρονική διάρκεια της επιβληθείσας ποινής και υπολογίζεται από την επομένη της ημέρας της οριστικής καταδικαστικής απόφασης. Η έκταση ή μη της ποινής ή η παραγραφή αυτής δεν ασκεί επιρροή στον υπολογισμό του ανωτέρω χρονικού διαστήματος. Στο πλαίσιο του παρόντος άρθρου, η πραγματική ηγεσία έχει την έννοια ότι πρόσωπο άλλο από εκείνο που κατέχει τυπικά θέση προέδρου, γενικού γραμματέα, μέλους της διοικούσας επιτροπής ή νομίμου εκπροσώπου με συγκεκριμένες πράξεις του εμφανίζεται να ασκεί διοίκηση του κόμματος, ή να έχει τοποθετήσει εικονική ηγεσία, ή να έχει τον ηγετικό πολιτικό ρόλο προς το εκλογικό σώμα.

γ) Η οργάνωση και η δράση του κόμματος να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η κρίση περί του ότι η δράση του πολιτικού κόμματος δεν εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος δύναται να λάβει χώρα μόνο όταν υφίσταται καταδίκη σε οποιονδήποτε βαθμό υποψηφίων βουλευτών ή ιδρυτικών μελών ή διατελεσάντων προέδρων για τα αδικήματα των άρθρων 134, 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα. Στην περίπτωση συνασπισμού κομμάτων οι ανωτέρω προϋποθέσεις πρέπει να συντρέχουν για καθένα από τα κόμματα που απαρτίζουν τον συνασπισμό.».

12. Η διάταξη του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, όπως διαμορφώθηκε με τις ανωτέρω νομοθετικές παρεμβάσεις, είναι συμβατή με το ισχύον Σύνταγμα όπως επίσης με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου. Η ελευθερία ίδρυσης και συμμετοχής σε πολιτικό κόμμα είναι πολιτικό δικαίωμα των Ελλήνων, ενώ κατά την κρατούσα γνώμη και σε αντίθεση με τα προβλεπόμενα σε άλλες ευρωπαϊκές έννομες

τάξεις, δεν παρέχεται συνταγματική εξουσιοδότηση για τη διάλυση ή την απαγόρευση πολιτικού κόμματος με πράξη οργάνου της πολιτείας⁵. η παρ. 1 του άρθρου 29 του Συντάγματος επιβάλλει, όμως, η οργάνωση και η δράση των πολιτικών κομμάτων «να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος». Η «δημοκρατική ρήτρα» ενσωματώνεται άλλωστε ως μέρος και της ιδρυτικής δήλωσης του κόμματος στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου, κατά το άρθρο 29 του ν. 3023/2002.

13. Όπως έχει αναδείξει η ΣτΕ Ολομ. 518/2015 (σκέψη 9), συνδέοντας τον σεβασμό της δημοκρατικής ρήτρας με το δικαίωμα σε οικονομική ενίσχυση των πολιτικών κομμάτων από το Κράτος, που κατοχυρώνεται ρητά στην παρ. 2 του άρθρου 29 του Συντάγματος, ο κοινός νομοθέτης: «δύναται... μέσα στο πλαίσιο της αρχής της αναλογικότητας και του σεβασμού του δικαιώματος παροχής εννόμου προστασίας κατά το άρθρο 20 παρ. 1 του Συντάγματος να θεσπίζει αρνητικές προϋποθέσεις, οι οποίες κωλύουν την παροχή κρατικής οικονομικής ενίσχυσης, όχι μόνο για λόγους αφορώντες τη διαχείριση της ενίσχυσης αυτής εκ μέρους του δικαιούχου κόμματος... αλλά και για λόγους ουσιαστικούς, συναρτώμενους προς την εν γένει δράση αυτού, η οποία, κατά το άρθρο 29 παρ. 1 του Συντάγματος, οφείλει να εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος.». Και ο Άρειος Πάγος, άλλωστε, χαρακτηρίζει (ΑΠ 65/2014) «ανεπίτρεπτη επέμβαση» στην ελεύθερη λειτουργία του πολιτικού κόμματος τη «δικαστική απαγόρευση συμμετοχής σε εκλογές πολιτικού κόμματος και των υποψηφίων του εκλογικού του συνδυασμού για άλλον λόγο εκτός από τη μη τήρηση των σχετικών όρων και προϋποθέσεων, που τάσσονται από την κοινή νομοθεσία για τη διενέργεια των εκλογών και για την εξυπηρέτηση της ελεύθερης λειτουργίας των πολιτικών κομμάτων και την επιτέλεση της συνταγματικής αποστολής τους». Καταλείπεται, συνεπώς, ευχέρεια στον κοινό νομοθέτη να προβλέψει όρους και προϋποθέσεις, προς τον συνταγματικό σκοπό της εξυπηρέτησης της ελεύθερης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος, σε περίπτωση μη συνδρομής των οποίων είναι αντιθέτως δυνατή η μη ανακήρυξη του συνδυασμού πολιτικού κόμματος σε βουλευτικές εκλογές.

---

⁵ Πρβλ. ενδεικτικώς το άρθρο 21 του γερμανικού Θεμελιώδους Νόμου του 1949 (Grundgesetz).

14. Το τιθέμενο ζήτημα δεν περιορίζεται ασφαλώς στην ελληνική έννομη τάξη. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της Ισπανίας, όπου η παρεμφερής συνταγματική διατύπωση⁶ οδήγησε σε μια εκτενή νομοθετική πρόβλεψη, που επιτρέπει ακόμη και την απαγόρευση πολιτικού κόμματος.⁷ Η εφαρμογή μάλιστα αυτής της διάταξης από τις ισπανικές αρχές για τη διάλυση των κομμάτων *Henri Batasuna* και *Batasuna* κρίθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ομοφώνως σύμφωνη με το άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.⁸ Η νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, κατά τα ανωτέρω, επιτρέπει ακόμη και την καθ' ολοκληρία απαγόρευση πολιτικού κόμματος χωρίς να απαιτείται η οποιαδήποτε ποινική καταδίκη. Αντίθετα, η ελληνική ρύθμιση δεν συνιστά ούτε συνεπάγεται, καθολική απαγόρευση ή διάλυση πολιτικού κόμματος,⁹ αφορά δε αποκλειστικά, σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας, στο διακριτό ζήτημα των προϋποθέσεων κατάρτισης συνδυασμών σε συγκεκριμένες βουλευτικές εκλογές. Σύμφωνα με τον Ευάγγελο Βενιζέλο, εξάλλου, «[η] απουσία μηχανισμού απαγόρευσης κομμάτων που υπάρχει σε άλλες χώρες, όπως στη Γερμανία ή στην Τουρκία, δεν σημαίνει ότι απαγορεύεται συνταγματικά να ληφθούν

---

⁶ Άρθρο 6: «Τα πολιτικά κόμματα είναι η έκφραση του πολιτικού πλουραλισμού· συμβάλλουν στον σχηματισμό και την έκφραση της λαϊκής βούλησης και είναι ένα θεμελιώδες μέσο πολιτικής συμμετοχής. Η ίδρυση και η άσκηση των δραστηριοτήτων τους είναι ελεύθερες κατά το μέρος κατά το οποίο σέβονται το Σύνταγμα και τον νόμο. Η εσωτερική δομή και η λειτουργία τους πρέπει να είναι δημοκρατικές.»

⁷ No. 6/2002 της 27^{ης} Ιουνίου 2002 περί πολιτικών κομμάτων.

⁸ *Henri Batasuna* και *Batasuna* κατά *Ισπανίας*, αποφάσεις της 30^{ης}.6.2009 (αρ. προσφυγής 25803/04 και 25817/04). Βλ. επίσης, συγκεκριμένα ως προς τη συμβατότητα με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, του εκλογικού αποκλεισμού *Etxebarria* και *λοιποί κατά Ισπανίας* της 30ης.6.2009 (αρ. προσφυγής 35579/03, 35613/03, 35626/03, 35634/03), *Herritarren Zerrenda κατά Ισπανίας* της 30ης.6.2009 (αρ. προσφυγής 43518/04).

⁹ Μέρος της θεωρίας πάντως, θα θεωρούσε συνταγματική ακόμη και μια νομοθετική ρύθμιση που θα απέκλειε από τη συμμετοχή στις εκλογές κόμμα που συμπεριλαμβάνει στους συνδυασμούς του πρόσωπα που έχουν καταδικασθεί, έστω και πρωτοδίκως, για αδικήματα όπως η διεύθυνση εγκληματικής οργάνωσης, η τέλεση τρομοκρατικών πράξεων και η εσχάτη προδοσία. Βλ. τις συμβολές των *Ν. Αλιβιζάτου* και *Ξ. Κοντιάδη*, στο αφιέρωμα <https://www.syntagmawatch.gr/trending-issues/afierwma-dikaiwma-katartishs-syndyasmwn-stis-vouleytik-es-ekloges/>, όπως επίσης *Γ. Σωτηρέλη*, Η επόμενη μέρα στην καταπολέμηση του νεοναζισμού: Η αναγκαία θεσμική θωράκιση της Δημοκρατίας μέσω του Εκλογικού Δικαίου, <https://www.constitutionalism.gr/2020-10-26-sotirelis-hrysi-avgi-eklogikos-nomos>, *Χ. Ανθόπουλου*, Χρυσή Αυγή: Οι συνταγματικές συνέπειες της καταδικαστικής απόφασης, <https://www.constitutionalism.gr/2020-10-10-anthoroulos-hrysi-avgi/>.

μέτρα εκλογικού αποκλεισμού για οργανώσεις που εμφανίζονται με τη μορφή πολιτικού κόμματος και επιδιώκουν να μετακινηθούν από το πεδίο της κοινωνίας των πολιτών στο πεδίο των θεσμικών διαδικασιών της αντιπροσωπευτικής κοινοβουλευτικής δημοκρατίας.»¹⁰ Όπως, μάλιστα, σημειώνεται ρητώς στη βιβλιογραφία, «[ε]φόσον το ΕΔΔΑ αποδέχεται στο πλαίσιο του άρθρου 11 ΕΣΔΑ σε συνδυασμό με το άρθρο 17 ΕΣΔΑ τη δυνατότητα αναγκαστικής δικαστικής διάλυσης των αντιδημοκρατικών πολιτικών κομμάτων ... δεν θα είχε, κατά μείζονα λόγο, αντιρρήσεις για την αποδοχή της εκλογικής απαγόρευσης των κομμάτων αυτών, η οποία αποτελεί ένα ηπιότερο μέτρο σε σχέση με την απόλυτη απαγόρευση».¹¹ Σε κάθε περίπτωση, συνεπώς, η συνταγματική προστασία του δικαιώματος ίδρυσης και συμμετοχής σε πολιτικά κόμματα δεν εμπεριέχει, ως δικαίωμα, τη συμμετοχή εγκληματικών οργανώσεων στις βουλευτικές εκλογές υπό τον μανδύα πολιτικού κόμματος.¹²

15. Σε συμφωνία με τα ανωτέρω, ο κοινός νομοθέτης δεν επιτρέπει την ανακήρυξη πολιτικού κόμματος σε εκλογές, όταν κατέχουν επιτελική θέση πρόσωπα που έχουν καταδικασθεί για ποινικά αδικήματα ιδιαίτερης απαξίας. Ειδικότερα, σύμφωνα με την παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 92 του ν. 4804/2021, δεν ανακηρύσσονται στις βουλευτικές εκλογές πολιτικά κόμματα των οποίων ο πρόεδρος, ο γενικός γραμματέας, τα μέλη της διοικούσας επιτροπής και ο νόμιμος εκπρόσωπος έχουν καταδικασθεί σε κάθειρξη για τα αδικήματα των κεφαλαίων 1-6 του Δεύτερου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα, ή σε οποιαδήποτε ποινή για εγκλήματα του Στρατιωτικού Ποινικού Κώδικα που επισείουν την ποινή της ισόβιας κάθειρξης, ή σε ισόβια κάθειρξη για κάθε άλλο αδίκημα. Και τούτο, διότι, όπως κρίνει και η ΟΛΣΤΕ 518/2015 (σκέψη 9), τα μέλη της ηγεσίας πολιτικού κόμματος «δεδομένης της φύσεως αυτού ως νομικού προσώπου, (...) προδήλως καθορίζουν σε

---

¹⁰ Ε. Βενιζέλος, Από τη φοβική στη μαχόμενη δημοκρατία, Καθημερινή 22.1.2023.

¹¹ Βλ. Χ. Ανθόπουλου, Άρθρο 3. Δικαίωμα για ελεύθερες εκλογές, σε: Ι. Σαρμά/Ξ. Κοντιάδη/Χ. Ανθόπουλου, ΕΣΔΑ Κατ' άρθρο ερμηνεία, 2021, σ. 1134-1135 με αναφορά και στην ελληνική περίπτωση της Χρυσής Αυγής

¹² Βλ. ΣυμβΕΦΑΘ 215/2015: «δεν μπορεί η επίκληση της πολιτικής ελευθερίας να δικαιολογήσει στην ελληνική έννομη τάξη την ύπαρξη μιας εγκληματικής ομάδας εσαεί, υπό τον μανδύα του πολιτικού κόμματος, χωρίς καμία απολύτως δυνατότητα εφαρμογής του ποινικού νόμου, με την αιτιολογία ότι – σε επίπεδο δικαίου – δεν προβλέπεται απαγόρευση αυτού.».

μεγάλο βαθμό τη δράση του». Τη συνύφανση του χαρακτήρα και των επιδιώξεων ενός κόμματος με τις πράξεις και τις ενέργειες της ηγεσίας, επιβεβαιώνει και η απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου *Ždanoka κατά Λετονίας* της 16ης Μαρτίου 2006 (αρ. προσφυγής 58278/00), σύμφωνα με την οποία (σκέψη 120): «[...] οι προθέσεις ενός κόμματος πρέπει να κρίνονται, πάνω απ' όλα, από τις ενέργειες των ηγετών και των μελών του και όχι από το επίσημο σύνθημά του.».

16. Η ανωτέρω διάταξη συμπληρώθηκε με το άρθρο 102 του ν. 5019/2023, προς αποφυγή καταστρατηγήσεων, ως προς τις περιπτώσεις εκείνες που η πραγματική ηγεσία του πολιτικού κόμματος διαφοροποιείται σε σχέση με τους κατέχοντες επιτελικές θέσεις. Στην πραγματικότητα, άλλωστε, η «ηγεσία» πολιτικού κόμματος δεν απαιτεί οπωσδήποτε την κατοχή συγκεκριμένης τυπικής θέσης στην κομματική ιεραρχία. Ανεξαρτήτως αυτής, όπως σημειώνει το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην απόφαση *Refah Partisi κ. Τουρκίας* της 13ης Φεβρουαρίου 2003 (σκέψη 98): «[...] ένα κόμμα του οποίου οι ηγέτες παροτρύνουν στη βία ή προωθούν μια πολιτική που δεν σέβεται τη δημοκρατία ή που στοχεύει στην καταστροφή της δημοκρατίας και την αποδοκιμασία των δικαιωμάτων και ελευθεριών που αναγνωρίζονται από τη δημοκρατία δεν μπορεί να αξιώσει την προστασία της Σύμβασης κατά των κυρώσεων που επιβάλλονται σε αυτή τη βάση.».

17. Η συνδρομή της πραγματικής ηγεσίας, έννοια που δεν είναι καινοφανής στην έννομη τάξη,¹³ αξιολογείται βεβαίως στη βάση των πραγματικών περιστατικών κάθε συγκεκριμένης περίπτωσης. Κατά την έννοια του άρθρου 102 του ν. 5019/2023, ως πραγματική ηγεσία λογίζεται η περίπτωση όπου πρόσωπο άλλο από εκείνο που κατέχει τυπικά θέση προέδρου, γενικού γραμματέα, μέλους της διοικούσας επιτροπής ή νομίμου εκπροσώπου του κόμματος, όχι θεωρητικά αλλά με συγκεκριμένες πράξεις, εμφανίζεται είτε να ασκεί διοίκηση του κόμματος, είτε να έχει τοποθετήσει εικονική ηγεσία, είτε να έχει τον ηγετικό πολιτικό ρόλο προς το εκλογικό σώμα. Σημειώνεται ότι ήδη η διάταξη του άρθρου 7^A του ν. 3023/2002,

---

¹³ Για την ποινική ευθύνη των εν τοις πράγμασι διοικούντων ανώνυμη εταιρεία, βλ., π.χ., ΑΠ 1372/2019, ΑΠ 1734/2019, ΑΠ 97/2020, ΑΠ 611/2020, ΑΠ 681/2020, ΑΠ 890/2020, ΑΠ 952/2020, ΑΠ 249/2021.

όπως προστέθηκε με το άρθρο 23 του ν. 4203/2013, η οποία κρίθηκε ομόφωνα συνταγματική με την ΟΛΣΤΕ 518/2015, προέβλεπε τη δυνατότητα αναστολής κάθε είδους κρατικής χρηματοδότησης και οικονομικής ενίσχυσης σε περίπτωση «άσκησης δίωξης και επιβολής προσωρινής κράτησης κατά το άρθρο 282 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας, κατά του αρχηγού κόμματος ή του προέδρου κοινοβουλευτικής ομάδας ή εκείνου που ασκεί την πραγματική διεύθυνση κόμματος ή κατά περισσοτέρων του ενός πέμπτου των βουλευτών ή του ενός πέμπτου των ευρωβουλευτών ή του ενός πέμπτου των μελών του κεντρικού οργάνου διοίκησης κόμματος ή συνασπισμού κομμάτων, σύμφωνα με το καταστατικό τους, για τα εγκλήματα των άρθρων 187 και 187Α του Ποινικού Κώδικα».

18. Περαιτέρω, δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο, και πέραν της ανωτέρω περίπτωσης, όπου η πραγματική ηγεσία διαφέρει από την εμφανιζόμενη, η οργάνωση και η δράση των πολιτικών κομμάτων να μην εξυπηρετεί την ελεύθερη λειτουργία του δημοκρατικού πολιτεύματος, λόγω της συμμετοχής ως υποψηφίων βουλευτών προσώπων που έχουν καταδικασθεί για τα αδικήματα και στις ποινές της παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, όπως διαμορφώθηκε με το άρθρο 92 του ν. 4804/2021, όπως επίσης εκείνων των πολιτικών κομμάτων ως προς τα οποία συντρέχουν οι ίδιες προϋποθέσεις σε σχέση με ιδρυτικά μέλη ή διατελέσαντες προέδρους. Παρόλα αυτά η ρύθμιση εισάγει μια κρίσιμη διαφοροποίηση. Τα πολιτικά κόμματα, στα οποία οι καταδικασθέντες κατέχουν μια από τις περιοριστικώς απαριθμούμενες επιτελικές θέσεις ή πάντως ασκούν την πραγματική ηγεσία, δεν δύνανται να καταρτίσουν συνδυασμούς χωρίς περαιτέρω προϋποθέσεις. Αντίθετα, εφόσον η προϋπόθεση της καταδίκης συντρέχει στην περίπτωση είτε των υποψηφίων βουλευτών είτε των ιδρυτικών μελών ή των διατελεσάντων προέδρων, απαιτείται *ad hoc* αξιολόγηση, από τον Άρειο Πάγο, ως το αρμόδιο όργανο για την ανακήρυξη των συνδυασμών σύμφωνα με την εκλογική νομοθεσία και κατ' εφαρμογή του κριτηρίου της ελεύθερης εξυπηρέτησης του δημοκρατικού πολιτεύματος που θέτει η παρ. 1 του άρθρου 29 του Συντάγματος. Κατά τούτο, μόνη η συμμετοχή ως υποψηφίου βουλευτή, ιδρυτικού μέλους ή διατελέσαντος προέδρου του κόμματος, καταδικασθέντος πρωτοδίκως για τα αδικήματα των άρθρων 134, 187 και 187^Α του Ποινικού Κώδικα λαμβάνεται μεν υπόψη από τον Άρειο Πάγο ως ενδεχόμενο στοιχείο

μη εξυπηρέτησης της ελεύθερης λειτουργίας του δημοκρατικού πολιτεύματος εκ μέρους του πολιτικού κόμματος, δεν οδηγεί όμως απαραίτητως σε αποστέρηση του δικαιώματος κατάρτισης συνδυασμών εκ μέρους του κόμματος.¹⁴

19. Από τα παραπάνω συνάγεται ότι η παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, όπως έχει διαμορφωθεί σήμερα, δεν επηρεάζει κατά κανένα τρόπο το δικαίωμα του εκλέγεσθαι, ως υποκειμενικό πολιτικό δικαίωμα του ανεξάρτητου υποψηφίου σύμφωνα με τα άρθρα 51 παρ. 3 και 55 παρ. 1 του Συντάγματος, παρά μόνο τις προϋποθέσεις κατάρτισης συνδυασμών από πολιτικά κόμματα. Σύμφωνα με την Επιστημονική Υπηρεσία της Βουλής, «[η] στέρηση από πολίτη του δικαιώματος του εκλέγεσθαι και η στέρηση, κατ' εφαρμογήν του νόμου, από κόμμα δικαιωμάτων του σχετιζόμενων με τη συμμετοχή του στην εθνική αντιπροσωπεία τυγχάνουν, ως διαφορετικές νομικές καταστάσεις, διαφορετικής νομικής αντιμετώπισης».¹⁵

III. ΕΠΙ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗΣ ΗΓΕΣΙΑΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ»

20. Στην περίπτωση καταδίκης των απαριθμούμενων στο άρθρο 32 του π.δ. 26/2012, όπως ισχύει σήμερα, επιτελικών στελεχών ή της πραγματικής ηγεσίας πολιτικού κόμματος, η προβλεπόμενη έννομη συνέπεια είναι η μη ανακήρυξη του συνδυασμού του κόμματος. Ο κοινός νομοθέτης οριοθετεί μάλιστα την έννοια της πραγματικής ηγεσίας ως την περίπτωση που «πρόσωπο άλλο από εκείνο που κατέχει τυπικά θέση προέδρου, γενικού γραμματέα, μέλους της διοικούσας επιτροπής ή νομίμου εκπροσώπου με συγκεκριμένες πράξεις του εμφανίζεται να ασκεί διοίκηση του κόμματος, ή να έχει τοποθετήσει εικονική ηγεσία, ή να έχει τον ηγετικό πολιτικό ρόλο προς το εκλογικό σώμα». Η στοιχειοθέτηση της έννοιας εμφανίζεται, δηλαδή, με δύο μορφές. Πρώτον, με την άσκηση διοίκησης με πράξεις που προσιδιάζουν στην τυπική

---

¹⁴ Το στοιχείο αυτό κρίνει ως θεμελιώδες και η Λ. Παπαδοπούλου, Σύνταγμα, κόμματα και απαγορεύσεις, Το Βήμα 22.1.2023: «κατά την ουσιαστική εκτίμηση των αποδείξεων αντιδημοκρατικότητας κόμματος, δεν μπορεί να ληφθεί υπόψη ως καθοριστικό ή μόνο κριτήριο μια τέτοια υποψηφιότητα· μπορεί απλώς να συνεκτιμηθεί».

¹⁵ https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/7b24652e-78eb-4807-9d68-e9a5d4576eff/12210700_1.pdf).

ηγεσία (π.χ. υπογραφή κομματικών ανακοινώσεων – διακηρύξεων), τόσο εσωτερικά, ήτοι απέναντι στην κομματική βάση, όσο και εξωτερικά, ήτοι με την ανάληψη του ηγετικού πολιτικού ρόλου σε σχέση προς το εκλογικό σώμα, ο οποίος εκδηλώνεται στη δημόσια σφαίρα με τέτοιο τρόπο, διαρκή, επαναλαμβανόμενο, ομοιόμορφο, ώστε ο εκάστοτε εκλογέας να σχηματίζει την πεποίθηση ότι το πρόσωπο αυτό ταυτίζεται με την ηγεσία του κόμματος. Δεύτερον, με την τοποθέτηση εικονικής ηγεσίας. Δεν αποκλείεται «στην έννοια της πραγματικής ηγεσίας [να] περιλαμβάνεται και η συλλογική ηγεσία, δηλαδή η περίπτωση όπου η τυπική και επίσημη ηγεσία του κόμματος μοιράζεται την κομματική αρχή με πρόσωπο που ασκεί στο κόμμα πραγματική ηγεσία, από κοινού με την τυπική [...]»¹⁶.

21. Στην περίπτωση του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», από την ίδρυσή του έως και σήμερα προκύπτει η μορφή του ως προσωποπαγούς και αρχηγικού κόμματός. Και τούτο, διότι διαχρονικά ένα και μόνο πρόσωπο ιδρύει και εμφανίζεται, στη συνέχεια, να ασκεί τη διοίκηση του κόμματος και να έχει τον ηγετικό πολιτικό ρόλο προς το εκλογικό σώμα, ανεξαρτήτως του εάν το εν λόγω πρόσωπο ασκεί τυπικές ηγετικές αρμοδιότητες ή τοποθετεί εικονική ηγεσία.

22. Ειδικότερα, σε σχέση με την ίδρυση του κόμματος παρατηρούνται τα ακόλουθα: Την 21η Μαΐου 2020, ο Ηλίας Κασιδιάρης ιδρύει το πολιτικό κόμμα «ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ», το οποίο στη συνέχεια μετονομάστηκε σε «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ».¹⁷ Η ίδρυσή του λαμβάνει επίσημο και πανηγυρικό χαρακτήρα μέσω δημόσιου «διαγγέλματος» του Ηλία Κασιδιάρη.¹⁸ Λίγες μέρες μετά, στις 4 Ιουνίου 2020 ο ίδιος αναρτά κείμενο και βίντεο με τις θέσεις του στον προσωπικό του

---

¹⁶ Βλ. Γιάννη Α. Τασόπουλο, Η πραγματική ηγεσία ενός κόμματος μπορεί να είναι και συλλογική, σε <https://www.constitutionalism.gr/i-pragmatiki-igesia-enos-kommatos-mporei-na-einai-kai-sylogiki/>.

¹⁷ Βλ. ανωτέρω υποσημ. 1.

¹⁸ Βλ. <https://www.youtube.com/watch?v=mdrlxvelb8Q>, <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1263365936960155653>, https://gr.linkedin.com/posts/ilias-kasidiaris-244563156_%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CF%81%CE%B7%CF%82-%CE%B4%CE%B9%CE%AC%CE%B3%CE%B3%CE%B5%CE%BB%CE%BC%CE%B1-%CE%AF%CE%B4%CF%81%CF%85%CF%83%CE%B7%CF%82-%CE%BD%CE%AD%CE%BF%CF%85-%CE%BA%CF%8C%CE%BC%CE%BC%CE%B1%CF%84%CE%BF%CF%82-activity-6669228180437553152-IYVh

λογαριασμό σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης (twitter), γνωστοποιώντας την ίδρυση του κόμματός του, ως εξής: «ΕΛΛΗΝΕΣ για την πατρίδα είναι το όνομα του νέου μας Κινήματος για την Πατρίδα! Έμβλημά μας ο αιώνιος Έλληνας που μάχεται για την ελευθερία! ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ.»¹⁹

23. Σε σχέση με τη διοίκηση του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» από τον Ηλία Κασιδιάρη παρατηρούνται τα ακόλουθα. Σειρά από πραγματικά περιστατικά θεμελιώνει την *πραγματική ηγεσία του κόμματος* από τον Ηλία Κασιδιάρη. Τούτο προκύπτει τόσο από τις ενέργειες του ίδιου, όσο και από τη συλλογική αντίληψη των μελών και υποστηρικτών του ανωτέρω κόμματος.

24. *Ενέργειες διοίκησης του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» από τον Ηλία Κασιδιάρη.* Καθ' όλο το χρονικό διάστημα από την ίδρυση του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» έως και σήμερα, κατά τρόπο διαρκή και συστηματικό, ο Ηλίας Κασιδιάρης λειτουργεί τόσο εντός του κόμματος όσο και γενικότερα στη δημόσια σφαίρα ως ο ηγέτης του κόμματος, το οποίο αντιμετωπίζει απολύτως ιδιοκτησιακά. Μεταξύ πληθώρας ενεργειών διοίκησης του κόμματος από τον Ηλία Κασιδιάρη, αναφέρονται ενδεικτικώς:

- Η εκπροσώπηση του κόμματος ενώπιον των αρχών (βλ. την από 11.8.2021 μηνυτήρια αναφορά που κατάθεσε μαζί με άλλα στελέχη του εν λόγω κόμματος²⁰),
- η υπογραφή επίσημων κομματικών δηλώσεων και η παρουσίαση των στελεχών του κόμματος (βλ. την από 31.12.2022 δήλωση του κόμματος «Εθνικό Κόμμα Έλληνες» την οποία υπογράφει ο Ηλίας Κασιδιάρης²¹, την από 19.5.2022 δήλωση του κόμματος που φέρει την υπογραφή του και την από 21.6.2020 ανακοίνωση, σύμφωνα με την οποία: «Ο Ηλίας Κασιδιάρης παρουσίασε τα πρώτα στελέχη και τους συμβούλους στρατηγικού σχεδιασμού του κόμματος "ΕΛΛΗΝΕΣ για την Πατρίδα". Πλειάδα

¹⁹<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1268486499886084096?cxt=HHwWgMC1wYfwyJojAAAA>

²⁰ <https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%ce%b1%cf%80%ce%bf%ce%ba%ce%bb%ce%b5%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%ac-%cf%83%cf%84%ce%bf-%ce%bc%ce%b1/>

²¹ <https://ellhnes.net/ilias-kasidiaris-kali-chronia-se-olous-tous-ellines-kai-tou-chronou-stin-poli/>

προσωπικότητων, που έκαστος αποτελεί κορυφή στον τομέα του, συνεργάζονται για την δημιουργία του κυβερνητικού μας προγράμματος.»²²,

- η αποστολή επίσημων επιστολών σε πολιτικά πρόσωπα του εξωτερικού (βλ. τη ν από 26.9.2022 επιστολή²³),

- οι προεκλογικές ενέργειες, όπως ο ορισμός συντονιστών για τη Βόρεια και τη Νότια Ελλάδα και η δημιουργία ενημερωτικού forum για την επικοινωνία των μελών με την πραγματική ηγεσία,²⁴ όπου εκτός του ορισμού συντονιστών δημιουργείται και forum μελών «Εγγραφείτε στο viber του Ηλία Κασιδιάρη»,

- η οργάνωση κομματικού συνεδρίου και η προτροπή στα στελέχη του κόμματος «θέλω να είστε έτοιμοι για τις εκλογές»,²⁵

- ο συντονισμός των προσυνεδριακών εργασιών του κόμματος,²⁶

- ο χαρακτηρισμός αυτού ως προέδρου ή επικεφαλής του πολιτικού κόμματος,²⁷

---

²²<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-19%ce%b7-%ce%bc%ce%b1%ce%90%ce%bf%cf%85-%ce%b4%ce%b5%ce%bd-%cf%83%cf%85%ce%b3%cf%87/>

²³<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%ce%b5%cf%80%ce%b9%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bb%ce%ae-%ce%bc%ce%bf%cf%85-%cf%83%cf%84%ce%bf%cf%85%cf%82/>

²⁴<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%cf%8c%ce%bb%ce%bf%ce%b9-%cf%80%ce%b1%cf%81%cf%8c%ce%bd%cf%84%ce%b5%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%bf%ce%bd-%cf%80/>

²⁵<https://ellhnes.net/%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%cf%83%cf%85%ce%bd%ce%ad%ce%b4%cf%81%ce%b9%ce%bf-%ce%bd%ce%af%ce%ba%ce%b7%cf%82-%ce%bc%ce%ad%cf%83%ce%b1-%ce%b1%cf%80%cf%8c-%cf%84%ce%b7/>

²⁶<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%ce%bf%cf%81%ce%b3%ce%b1%ce%bd%cf%8e%ce%bd%ce%b5%cf%84%ce%b1%ce%b9-%ce%ba%ce%b1%ce%b9-%ce%ba%cf%85%cf%81/>

²⁷<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%cf%83%cf%84%ce%b7%ce%bd-%ce%b5%cf%86%ce%b7%ce%bc%ce%b5%cf%81%ce%af%ce%b4%ce%b1-%ce%b1%cf%87%ce%b1/>, βλ. επίσης και την από 27.2.2021 συνέντευξή του στην εφημερίδα «Ελεύθερη Ώρα» <https://ellhnes.net/n-ac-ka-pnc-nv-o-pn-pa-o-x-o-y-a-o-o-wv-vwv-n-bou/>

- η κεντρική ομιλία που παρέθεσε στην οργανωτική συνδιάσκεψη του κόμματος στις 9.5.2021.²⁸

25. Αντιστοίχως, όταν στις 2 Φεβρουαρίου 2023 κατατέθηκε η υπ. αρ. 157Ο/149 τροπολογία του Υπουργείου Εσωτερικών (ήδη άρθρο 102 του ν. 5019/2023), ήταν ο Ηλίας Κασιδιάρης που αφενός μεν κατέθεσε (και ανήρτησε και στην ιστοσελίδα του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ»²⁹) την υπ. αρ. 665/7.2.2023 εξώδικη δήλωση προς τον Πρόεδρο της Βουλής των Ελλήνων, Κωνσταντίνο Τασούλα, καταγγέλλοντας την αντισυνταγματικότητα της ανωτέρω τροπολογίας και ζητώντας την απόσυρσή της, αφετέρου δε, γνωστοποίησε μέσω διαδικτύου το ότι θα είναι υποψήφιος στις προσεχείς εκλογές και ότι η εν λόγω διάταξη δεν πρόκειται να εμποδίσει την είσοδό του στην Ελληνική Βουλή. Συγκεκριμένα, τόνιζε ότι *«πορευόμαστε κανονικά προς τις εκλογές, δεν υφίσταται απαγόρευση κόμματος, τα ποσοστά μας απογειώνονται γιατί έχουν καταλάβει ότι είμαστε η μόνη δύναμη που φοβίζει το σύστημα και να είστε βέβαιοι πως όταν κατατεθούν οι εκλογικοί συνδυασμοί των κομμάτων στον Άρειο Πάγο δεν θα υπάρχει κανένα περιθώριο αποκλεισμών.»*

26. Από το σύνολο των ανωτέρω, ενδεικτικώς αναφερόμενων, τοποθετήσεων και ενεργειών του Ηλία Κασιδιάρη προκύπτει ότι ο ίδιος ασκεί το σύνολο της πραγματικής εξουσίας στο κόμμα, ανεξαρτήτως της κατοχής ή μη συγκεκριμένης κομματικής ιδιότητας. Αποτελεί ταυτόχρονα το ανώτατο όργανο διοίκησης και εκπροσώπησης του κόμματος, ανακοινώνοντας αποφάσεις (όπως την υποψηφιότητα του ίδιου στις βουλευτικές εκλογές), την οποία ουδείς πλην του ηγέτη του κόμματος μπορεί να προκαταλάβει.

27. Ο ηγετικός πολιτικός ρόλος του Ηλία Κασιδιάρη προς το εκλογικό σώμα. Περαιτέρω, ο ηγετικός πολιτικός ρόλος του Ηλία Κασιδιάρη, ως στοιχείο πραγματικής ηγεσίας, εκδηλώνεται στη δημόσια σφαίρα με τέτοιο τρόπο, διαρκή, επαναλαμβανόμενο, ομοιόμορφο, ώστε ο εκάστοτε εκλογέας να σχηματίζει την

²⁸<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%ce%b5%ce%bb%ce%bb%ce%b7%ce%bd%ce%b5%cf%83-%ce%bc%ce%ae%ce%bd%cf%85%ce%bc%ce%b1-%ce%b3%ce%b9%ce%b1-%cf%84/>

²⁹ <https://ellhnes.net/to-exodiko-kasidiari-ston-proedro-tis-voulis-gia-tin-tropologia-pou-katalyei-to-dimokratiko-politevma/>

πεποίθηση ότι το πρόσωπο αυτό ταυτίζεται με την ηγεσία του κόμματος. Η πραγματική ηγεσία του Ηλία Κασιδιάρη αποδεικνύεται, δηλαδή, κατά τρόπο αμφιμερή, καθώς εμφανίζεται στο εκλογικό σώμα ως έχων την πρωταρχία του κόμματος, ενώ το εκλογικό σώμα σχηματίζει από τις πράξεις του πεποίθηση ότι διαθέτει τον ρόλο αυτό.

28. Πράγματι, από ιδρύσεως του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» έως και σήμερα με επαναλαμβανόμενες και συνεχείς ενέργειες (δημοσίευση άρθρων, έκδοση βιβλίων, έκφραση και κοινολόγηση των πολιτικών του απόψεων μέσω διαδικτύου, βλ. για τα ανωτέρω την επίσημη ιστοσελίδα του πολιτικού κόμματος <https://ellhnes.net/>, καθώς και την εβδομαδιαία εκπομπή του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» που μεταφορτώνεται στο https://www.youtube.com/@H_ORA_TON_ELLHNON) ο Ηλίας Κασιδιάρης αποτελεί τον κύριο και σχεδόν αποκλειστικό εκφραστή των πολιτικών θέσεων και απόψεων του εν λόγω πολιτικού κόμματος. Ειδικότερα, το σύνολο του κυβερνητικού προγράμματος που προτείνει το εν λόγω πολιτικό κόμμα (βλ. <https://ellhnes.net/theseis-ellines/>) εκφράζεται δημοσίως και υποστηρίζεται σχεδόν μονοπωλιακά από τον Ηλία Κασιδιάρη (βλ. ενδεικτικά δηλώσεις του για τη φορολογική πολιτική του κόμματος³⁰ και για ζητήματα διαφάνειας³¹). Ο πολιτικός λόγος της πραγματικής ηγεσίας υπό τον Ηλία Κασιδιάρη ταυτίζεται με τον πολιτικό λόγο του κόμματος και τανάπαλιν, ώστε να σχηματίζουν μια αξεδιάλυτη σχέση. Για τους παραπάνω άλλωστε λόγους το εκλογικό σώμα δεν θεμελιώνει απλή πεποίθηση, αλλά απόλυτη βεβαιότητα ότι ο Ηλίας Κασιδιάρης ασκεί την πραγματική ηγεσία του πολιτικού κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ».

29. Προνομιακό πεδίο της ανωτέρω δραστηριότητας υπήρξε η επίσημη ιστοσελίδα του κόμματος (βλ. *Παράρτημα Ι*). Ήδη με το πρώτο δελτίο τύπου, στις αρχές Ιουνίου 2020, με το οποίο ανακοινωνόταν η κατάθεση στον Άρειο Πάγο της ιδρυτικής διακήρυξης του κόμματος «ΕΛΛΗΝΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ», γίνεται σαφές ότι το

³⁰<https://ellhnes.net/ilias-kasidiaris-psifos-sto-ethniko-komma-ellines-gia-katargisi-tis-forologias-sta-eidi-protis-anagkis/>

³¹<https://ellhnes.net/%ce%b7%ce%bb%ce%af%ce%b1%cf%82-%ce%ba%ce%b1%cf%83%ce%b9%ce%b4%ce%b9%ce%ac%cf%81%ce%b7%cf%82-%cf%88%ce%ae%cf%86%ce%bf-%cf%83%cf%84%ce%bf-%ce%b5%ce%b8%ce%bd%ce%b9%ce%ba%cf%8c-%ce%ba%cf%8c%ce%bc%ce%bc/>

καινούργιο αυτό κόμμα είναι προσωποπαγές αφού είναι του Ηλία Κασιδιάρη, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από το επόμενο χρονικά, στις 22.7.2020, Δελτίο τύπου του κόμματος, με το οποίο επικοινωνείται προς τους πολίτες ότι το νεοϊδρυθέν κίνημα *«[α]πό την πρώτη στιγμή της ίδρυσής του, από τον Ηλία Κασιδιάρη [...] θα βρίσκεται πάντα δίπλα στον Ελληνικό Λαό σε όλα τα μικρά και μεγάλα προβλήματα που τον ταλανίζουν»*. Ο αδιάλειπτα προσωποπαγής χαρακτήρας του κόμματος αυτού, ο οποίος δεν είχε στο μεσοδιάστημα αμφισβητηθεί με κανέναν τρόπο, αποδεικνύεται, περαιτέρω, και από το δελτίο τύπου, που εκδόθηκε τον Οκτώβριο του 2021, δηλαδή ενάμιση σχεδόν έτος από την ίδρυσή του, στο οποίο χαρακτηριστικά αναφέρεται *«[ν]ομίζουν ότι με αυτόν τον ανήθικο πόλεμο προς το Εθνικό Κόμμα ΕΛΛΗΝΕΣ και προς τον ιδρυτή του θα κάμψουν τη μοναδική φωνή της αλήθειας στην Ελλάδα. Πλανώνται πλάνην οικτράν!»*. Ακολούθως, παρατηρείται ότι σωρεία δελτίων τύπου, τα οποία εκδίδονται από το γραφείο τύπου του κόμματος τα έτη 2021, 2022 και 2023 ενώνονται μεταξύ τους με το συνδετικό νήμα της προβολής και της προστασίας μονοσήμαντα του αρχηγικού προσώπου του ιδρυτή του κόμματος, Ηλία Κασιδιάρη, ο οποίος, άλλωστε, είναι ο μόνος που μνημονεύεται συνεχώς και αποκλειστικά στα εν λόγω δελτία τύπου, ωσάν να μην υπάρχει κανένα άλλο μέλος του κόμματος που να αξίζει αντίστοιχης προβολής ή έστω αναφοράς. Ενδεικτικά αναφέρονται για το γραφείο τύπου:

- η καταδίκη της παρακρατικής επίθεσης στον διαδικτυακό δίαυλο του Ηλία Κασιδιάρη στη διαδικτυακή πλατφόρμα του YouTube (*«Χάρης στην έγκαιρη αντίδραση των διαχειριστών του καναλιού του Ηλία Κασιδιάρη, αποσοβήθηκε η οριστική διαγραφή του, και σύντομα θα είναι ξανά online. Συνεχίζουμε ακατάπαυστα τον ανένδοτο αγώνα υπέρ Πίστewς και Πατρίδος! Ευχαριστούμε τους χιλιάδες συμπατριώτες μας για τα μηνύματα συμπαράστασης, κάνοντας πρώτο trend στο Twitter το #Μαζί_σου Ηλια. Στο τέλος, το Δίκαιο θα επικρατήσει»*),
- η υπόσχεση στο εκλογικό ακροατήριο ότι το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» θα συμμετέχει κανονικά στις εθνικές εκλογές, όποτε και αν γίνουν αυτές, αφού τα περί του αντιθέτου δημοσιεύματα στον Τύπο είναι παραπλανητικά που σκοπεύουν στο να ανακόψουν τη δυναμική του Ηλία Κασιδιάρη και να

προδικάσουν την απόφαση της εν εξελίξει δευτεροβάθμιας ποινικής δίκης («Τα εν λόγω δημοσιεύματα είναι η πλέον κρυστάλλινη απεικόνιση του πανικού που διακατέχει το σύστημα, καθώς παρακολουθεί ανήμπορο τη μεγάλη δυναμική που αναπτύσσει το κίνημά μας στην ελληνική κοινωνία. Τα συστημικά ΜΜΕ με επικοινωνιακά πυροτεχνήματα και παραπλανητικούς τίτλους προσπαθούν να ανακόψουν αυτήν τη δυναμική. Μάταια όμως!»)

- η καθησυχαστική διευκρίνιση προς τους εκλογείς ότι ο Ηλίας Κασιδιάρης θα είναι όντως υποψήφιος βουλευτής με το κόμμα του, αφού δεν έχει καταδικαστεί αμετάκλητα και συντρέχει στο πρόσωπό του το τεκμήριο της αθωότητας, μολονότι το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» έχει κάνει συνέδριο και έχει, κατά τους ισχυρισμούς του, σε λειτουργία εκλεγμένα κομματικά όργανα και διοίκηση από επταμελή εκτελεστική επιτροπή, που πάντως δεν απολαμβάνει καμίας επώνυμης αναφοράς («Ο Ηλίας Κασιδιάρης δεν έχει απωλέσει τα πολιτικά του δικαιώματα και μέχρι την αμετάκλητη καταδίκη του θεωρείται ΑΘΩΟΣ, καθώς ισχύει σε απόλυτο βαθμό το τεκμήριο της αθωότητας, συνεπώς ο κ. Κασιδιάρης θα είναι κανονικά υποψήφιος στις προσεχείς εκλογές»)
- οι ευχές για την εορτή της Παναγίας τον Αύγουστο του 2022 («Το Εθνικό Κόμμα ΕΛΛΗΝΕΣ δια των στελεχών και του Ιδρυτή του, εύχεται σε όλους τους Έλληνες Χρόνια Πολλά, με υγεία, ευτυχία και ευημερία»).

30. Τέλος και σε προσπάθεια ανατροπής της βέβαιης πεποίθησης που έχει δημιουργηθεί στο πολιτικό ακροατήριο περί του ότι το κόμμα είναι και υπήρξε αρχήθεν προσωπολατρικό και προσωποκεντρικό, εκδίδονται όλως προσφάτως και όλως εξαιρετικά δελτία τύπου στις 21.2.2023 και στις 3.4.2023, που επιχειρούν, κατά τρόπο τελείως αναντίστοιχο με τη συνολική εικόνα του κόμματος από την ίδρυσή του έως και σήμερα, να δώσει την εντύπωση ενός δήθεν συλλογικού εγχειρήματος. Ανεξαρτήτως του ότι με το ανωτέρω δελτίο τύπου συνομολογείται συγχρόνως ότι το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» είναι αυτό που ιδρύθηκε πριν από τρία έτη, δηλαδή είναι το ίδιο με αυτό που ιδρύθηκε το 2020 από τον Ηλία Κασιδιάρη, η εν λόγω οψιγενής και μεμονωμένη απόπειρα ανάδειξης της συλλογικής λειτουργίας του εν

λόγω κόμματος τελεί σε προφανή αντίφαση με τη συνολική εικόνα που αναδεικνύεται στο παρόν Υπόμνημα, ενός απολύτως προσωποπαγούς εγχειρήματος.

31. Περαιτέρω, τα μέσω κοινωνικής δικτύωσης (Twitter, Youtube) μέσω των οποίων γνωστοποιούνται οι θέσεις του πολιτικού κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» και ο Ηλίας Κασιδιάρης εμφανιζόταν στη δημόσια σφαίρα και κατ' επέκταση στο εκλογικό σώμα ως πραγματική ηγεσία του ανωτέρω κόμματος. Είναι χαρακτηριστικό ότι η προβολή των δραστηριοτήτων του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» συνοδεύεται από ετικέτα μεταδεδομένων που προλογίζεται από το σύμβολο κατακερματισμού (χασταγκ-hashtag) ως εξής: #μαζι_σου_ηλια #εθνικο_κομμα_ελληνες. Ο λογαριασμός του Ηλία Κασιδιάρη στο twitter αριθμεί περί τις 36.000 ακολούθους, αριθμός που υπερβαίνει αυτόν οποιουδήποτε άλλου στελέχους του κόμματος, καθιστώντας τον μοναδικό σημείο αναφοράς του κόμματος.

32. Συγκεκριμένα, ήδη από το 2020 ο Ηλίας Κασιδιάρης με τις δηλώσεις του λειτουργεί πέραν πάσης αμφιβολίας ως ο ηγέτης του ιδρυθέντος από τον ίδιο πολιτικού σχηματισμού. Συγκεκριμένα στις 28 Νοεμβρίου 2020 προτρέπει το κοινό του μέσω του προσωπικού του λογαριασμού στο τουίτερ (twitter) να συμπράξει στην προώθηση των πολιτικών του σκοπών: «*Διαβάστε σήμερα στην εφημερίδα "Ελεύθερη Ώρα" που κυκλοφορεί - "Θα εκλεγώ Βουλευτής και μέσα από τη φυλακή"*»³². Στο εξώφυλλο της εν λόγω εφημερίδας, ο Ηλίας Κασιδιάρης χαρακτηρίζεται ως «*Πρόεδρος του κόμματος Έλληνες για την Πατρίδα*».

33. Έπειτα, στις 6 Μαΐου 2021 καλεί για συντονισμό στο προσωπικό του κανάλι στο Youtube ως εξής: «*Κυριακή 9/5 - 6 μ.μ. Συντονιστείτε στο κανάλι μας στο Youtube και παρακολουθείστε την οργανωτική μας συνδιάσκεψη. Ένα γεγονός πρωτοποριακό, με 150 νέα στελέχη και εμένα ομιλητή μέσα από τη φυλακή!*»³³, καθιστώντας έτσι πασίδηλο τον οργανωτικό ρόλο του Ηλία Κασιδιάρη όσον αφορά το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ».

---

³²<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1332613214081863680?cxt=HHwWgMC6hYyqsv4kAAAA>

³³<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1390262895737544710?cxt=HHwWjC9zZuvmssmAAAA>

34. Στις 23 Ιουνίου 2021 ο καταδικασθείς Ηλίας Κασιδιάρης, συνομιλεί στη διαδικτυακή εκπομπή του Στέφανου Χίου, με την ιδιότητα του ιδρυτή και προέδρου του κόμματος «ΕΛΛΗΝΕΣ για την Πατρίδα». Σε ερώτηση αν θα καταφέρει το νεοσύστατο κόμμα του, να εκλεγεί στη Βουλή ο Ηλίας Κασιδιάρης απαντά αυτολεξεί: *«Θεωρώ δεδομένο ότι θα μπορούμε. Εγώ θα είμαι εδώ, θα δίνω το παρών, η φωνή μου θα είναι πιο δυνατή μέσα από την φυλακή και θα επιστρέψω στα βουλευτικά έδρανα για να εκφράζω την φωνή της αλήθειας και της Ελλάδας.»*³⁴ Για ακόμα μια φορά, και μέσω των ανωτέρω, προκύπτει ανεπιφύλακτα η πλήρης ταύτιση του κόμματος «ΕΛΛΗΝΕΣ για την Πατρίδα» με τον Ηλία Κασιδιάρη, το οποίο αποτελεί την προέκταση, με εξ ολοκλήρου προσωποπαγή χαρακτηριστικά, του πολιτικού λόγου και της πολιτικής δραστηριότητας, όχι μιας συλλογικής προσπάθειας, αλλά αντίθετα ενός και μόνο προσώπου, του Ηλία Κασιδιάρη.

35. Στις 22 Οκτωβρίου 2021, προαναγγέλλοντας το όραμά του για το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» δηλώνει στον προσωπικό του λογαριασμό στο τουίτερ (twitter): *«Κλείνω δύο ολόκληρα χρόνια από τη ζωή μου μέσα στη φυλακή. Υπερήφανος γιατί σε αυτήν την Ιερή Χώρα διώχθηκαν και φυλακίστηκαν διαχρονικά όλοι οι πρωτοπόροι των αγώνων υπέρ Πίστewς και Πατρίδος. Σύντομα το Εθνικό Κόμμα ΕΛΛΗΝΕΣ θα είναι ρυθμιστής των εξελίξεων!»*.³⁵

36. Στις 9 Ιουνίου 2022, ο Ηλίας Κασιδιάρης τονίζει την αποφασιστικότητά του να αποτελέσει το κόμμα του εθνική αντιπολίτευση λέγοντας ότι: *«Το συνέδριο νίκης του Εθνικού Κόμματος ΕΛΛΗΝΕΣ! Πανέτοιμοι για τις εκλογές - Θα είμαστε η εθνική αντιπολίτευση»*.³⁶

37. Στις 22 Αυγούστου 2022 ο καταδικασθείς Ηλίας Κασιδιάρης, σε συνέντευξη που παραχωρεί στον Στέφανο Χίο, διατρανώνει τη βεβαιότητά του για την συμμετοχή του κόμματος του, «ΕΛΛΗΝΕΣ για την Πατρίδα», στις βουλευτικές εκλογές, με τη χαρακτηριστική δήλωση: *«Είμαστε πανέτοιμοι για τις εκλογές»*, ενώ η εκφορά του

---

³⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=zU90UZUs-EQ>.

³⁵ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1451578205694042115?cxt=HHwWhoC9of6rhaUoAAAA>

³⁶ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1534889690637258753?cxt=HHwWgsC-vdOCg80qAAAA>

πολιτικού του λόγου καθ' όλη τη διάρκεια της εν λόγω συζήτησης, καταμαρτυρά αβίαστα τον κυρίαρχο ηγετικό του ρόλο στο προρρηθέν κόμμα.³⁷

38. Και στη συνέχεια ο Ηλίας Κασιδιάρης συνεχίζει να ενημερώνει διαρκώς το κοινό του στον προσωπικό του λογαριασμό στο τουίτερ (twitter) για την εξέλιξη της δράσης του κόμματος. Κάποιες από τις σχετικές του αναρτήσεις είναι οι ακόλουθες: Στις 7 Σεπτεμβρίου 2022 «*Δημοσκόπηση MRB: #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ: 3,3% Καρακόπουλος (ΝΔ): «Να αυξήσουμε το όριο εισόδου στη βουλή σε 5%». Τρέμει το Σύστημα της διαφθοράς. – Δεν μας σταμάτησαν οι φυλακές, δεν θα μας σταματήσουν ούτε οι εκλογικοί νόμοι. ΕΡΧΕΤΑΙ Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ! #εκλογες*»,³⁸ στις 10 Σεπτεμβρίου 2022 «*Σεισμός στην #Θεσσαλονικη στην συγκέντρωση του Εθνικού Κόμματος ΕΛΛΗΝΕΣ Τιμή μου που δίνω το παρόν σε αυτό τον αγώνα, μέσα από τις φυλακές του ανθελληνικού καθεστώτος. ΗΡΘΕ Η ΩΡΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ! #ΔΕΘ2022 #Βελλιδειο*»,³⁹ στις 26 Σεπτεμβρίου 2022 «*Η Ιταλία έδειξε το δρόμο! Οι μεγάλες αξίες της Πατρίδας, της Θρησκείας και της Οικογένειας κυριαρχούν ξανά στην Ευρώπη! – Επόμενος σταθμός η Ελλάδα με το #Εθνικο_Κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ ! #ιταλικες_εκλογες #Ιταλια #Meloni #εκλογες #Ιταλοί #Ηλια_μαζι_σου*»,⁴⁰ στις 28 Σεπτεμβρίου 2022 «*Στο τέλος θα νικήσει το Δίκαιο, η Αλήθεια, η Ελλάδα! #Εθνικο_Κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ*»,⁴¹ στις 3 Νοεμβρίου 2022 «*ΣΥΜΒΑΙΝΕΙ ΤΩΡΑ - ΣΥΝΑΓΕΡΜΟΣ ΣΤΟ OPEN: «Μπαίνει άνετα στη βουλή το #Εθνικο_Κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ του Ηλία Κασιδιάρη!*»,⁴² στις 21 Νοεμβρίου 2022 «*Ιταλία: Η #Meloni μηδενίζει τον Φ.Π.Α. σε όλα τα είδη πρώτης ανάγκης. Ελλάδα: 300% αύξηση στην τιμή των τροφίμων από τον παραγωγό στο supermarket και η πιο ακριβή βενζίνη στην Ευρώπη. #ΝΔ_θελατε #κυβερνηση_τσιρκο Ψηφίζω*

³⁷ <https://www.youtube.com/watch?v=JDu70c517Kw>.

³⁸ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1567535376444571650?cxt=HHwWhiCy3dTHgMErAAAA>

³⁹ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1568689885586034689?cxt=HHwWgsDUkfIjlcUrAAAA>

⁴⁰ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/157415766527775878?cxt=HHwWjMC4tc2DxNgrAAAA>

⁴¹ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1575151704743477249?cxt=HHwWgoCwyailiNwrAAAA>

⁴² <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1588246280220082177?cxt=HHwWgoDUxfbkyyoSAAAA>

#Εθνικο_Κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ»⁴³, στις 7 Δεκεμβρίου 2022 «Συμμορίες #ρομα καίνε, καταστρέφουν, πυροβολούν εν ψυχρώ και η #κυβερνηση_τσιρκο τους χαϊδεύει. Σε κανένα ευρωπαϊκό κράτος δε θα γινόταν ανεκτό αυτό το όργιο παραβατικότητας. Μόνη λύση η ψήφος στο #Εθνικό_κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ»,⁴⁴ στις 28 Δεκεμβρίου 2022 «*Ιταλία και Ισπανία μηδένισαν τον ΦΠΑ στα τρόφιμα. Εδώ η #κυβερνηση_τσιρκο μας ληστεύει για να πληρώνει στρατιά μετακλητών και 8,5 δις απευθείας αναθέσεις στους κολλητούς του Μητσοτάκη. Ψήφος στο #Εθνικο_Κομμα_ΕΛΛΗΝΕΣ για κατάργηση της φορολογίας στα είδη πρώτης ανάγκης*»⁴⁵. Κανένα άλλο στέλεχος ή μέλος του κόμματος δεν πλησιάζει κατ'ελάχιστον τη δημόσια προβολή ή την ηγετική παράσταση του Ηλία Κασιδιάρη.

39. Επιπροσθέτως, σε ευχετήρια κάρτα του για «Καλή Χρονιά» για το έτος 2023 που δημοσιεύει στον προσωπικό του λογαριασμό στο τουίτερ (twitter), ο Ηλίας Κασιδιάρης υπογράφει ξανά ως «Ιδρυτής» του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ»⁴⁶.

40. Στις 15 Ιανουαρίου 2023, ο Ηλίας Κασιδιάρης δηλώνει τη βούλησή του να εισέλθει στην επόμενη Βουλή μιλώντας κάθε φορά για το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» με κεντρικό πρόσωπο τον ίδιο. Συγκεκριμένα γνωστοποιεί στον προσωπικό του λογαριασμό στο τουίτερ (twitter) το εξής: «*Με ακλόνητα νομικά επιχειρήματα αποδεικνύω γιατί καμία αντισυνταγματική ρύθμιση Μητσοτάκη δεν πρόκειται να με αποκλείσει από την επόμενη Βουλή. Οι παράνομες διώξεις και η κατάλυση του Συντάγματος θα μας συσπειρώσουν και θα αυξήσουν τα εκλογικά ποσοστά μας*».⁴⁷ Αντιστοίχως, στις 17 Ιανουαρίου 2023 δηλώνει «*Παπαδάκης σε Βορίδη: «Στοχεύετε τον Κασιδιάρη, γιατί τα ποσοστά του είναι πάνω από αυτά που λένε οι δημοσκοπήσεις» Τα νομοθετικά εκτρώματα ΝΔ-ΣΥΡΙΖΑ είναι 100%*

⁴³<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1594658262397370370?cxt=HHwWhlCyxTPrqEsAAAA>

⁴⁴<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1600570544251879433?cxt=HHwWkoCygCgBr7YsAAAA>

⁴⁵<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1606609098924904448?cxt=HHwWgMCipdOd6cssAAAA>

⁴⁶<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1609301103677669376?cxt=HHwWgIDQ1fmOsdUsAAAA>

⁴⁷<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1614604668486955008?cxt=HHwWgMDR3YaZnegsAAAA>

ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΑ και δεν θα εμποδίσουν την βέβαιη είσοδό μας στην βουλή των ΕΛΛΗΝΩΝ!»⁴⁸. Στις 18 Ιανουαρίου 2023 «Το #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ ξεπερνάει ήδη το 7% και ακυρώνει τα όνειρα Μητσοτάκη για αυτοδυναμία, αλλά και για συγκυβέρνηση με Βελόπουλο. Γι' αυτό τρέμουν, γι' αυτό προσπαθούν να καταλύσουν το Σύνταγμα, γι' αυτό θα τους συντρίψουμε στις εκλογές»⁴⁹. Στις 20 Ιανουαρίου 2023 «ΣΟΚ στο mega: «Το κόμμα του κ. Κασιδιάρη ξεπερνάει το 5% στους αντισυστημικούς ψηφοφόρους» Για πρώτη φορά συστημική δημοσκόπηση ομολογεί ότι το #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ μπαίνει πανηγυρικά στη βουλή. Οι παράνομες μεθοδεύσεις γυρίζουν μπούμερανγκ»⁵⁰.

41. Στις 3 Φεβρουαρίου 2023, με ηχογραφημένη δήλωση του ο Ηλίας Κασιδιάρης, στο όνομα του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», στο οποίο δεν καταλείπεται καμία αμφιβολία ότι ο ίδιος ασκεί την απόλυτη εξουσία, και με αφορμή τη νομοθετική ρύθμιση της Κυβέρνησης δηλώνει τα εξής: «για την αντισυνταγματική τροπολογία. Για ένα να είστε σίγουροι. Την μέρα των εκλογών, θα πάτε στο τμήμα και θα βρείτε κανονικά το ψηφοδέλτιο πάνω στα έδρανα.»⁵¹. Ουδείς άλλος, πλην του πραγματικού ηγέτη του κόμματος, δύναται να προκαταλαμβάνει την υποψηφιότητά του, καθώς και τους συνδυασμούς του κόμματος με αυτόν τον τρόπο.

42. Στις 9 Φεβρουαρίου 2023, ο Ηλίας Κασιδιάρης, εκ νέου με ηχογραφημένο του μήνυμα δηλώνει τα εξής: «Τα δύο κόμματα βρίσκονται σε παροξυσμό και δεν μπορούν να με σταματήσουν, θα είμαστε οι τελικοί νικητές στον μεγάλο αγώνα.» Ακόμα και η επιλογή του α' ενικού προσώπου υποδηλώνει ότι αντιμετωπίζει το ανωτέρω πολιτικό κόμμα ως προέκταση του ιδίου.

43. Στις 18 Μαρτίου 2023 δήλωνε «Ούτε Νδ, ούτε Σύριζα. Θέλω η Ελλάδα να ανήκει στους Έλληνες! Ψηφίζω #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ»⁵².

⁴⁸<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1615353574732562432?cxt=HHwWgIC8iZHh8eoSAAAA>

⁴⁹<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1615736942586433536?cxt=HHwWgMC4IYqMoOwsAAAA>

⁵⁰<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1616364967762210819?cxt=HHwWhsDRrfrXve4sAAAA>

⁵¹ https://www.youtube.com/watch?v=HK_vP5TozhA

⁵²<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/163714555766849539?cxt=HHwWhsC9kbDNp7gtAAAA>

44. Στις 22 Μαρτίου 2023, ο Ηλίας Κασιδιάρης σε νέο ηχογραφημένο του μήνυμα, διαβεβαιώνοντας για την κάθοδο του κόμματος του «Εθνικό Κόμμα Έλληνες» στις επικείμενες εκλογές, δηλώνει τα εξής: «Είμαστε η επόμενη εθνική αντιπολίτευση. Το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ – ΕΛΛΗΝΕΣ» θα σαρώσει το σάπιο πολιτικό σύστημα». Αντιστοίχως, στις 28 Μαρτίου 2023 τόνιζε τα εξής: «Στις 21 Μαΐου 2020 ιδρύθηκε το #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ με διάγγελμά μου προς τον Ελληνικό Λαό. Στις 21 Μαΐου 2023 θα είμαστε πανηγυρικά στη βουλή και μία νέα ελπίδα θα ανατέλλει για τους Έλληνες και την Ελλάδα.»⁵³.

45. Και γενικότερα, όμως, για το χρονικό διάστημα από την ίδρυση του κόμματος έως τις αρχές Απριλίου 2023, οι διαδικτυακές αναρτήσεις του Ηλία Κασιδιάρη αντιμετωπίζουν το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» ως προσωποπαγές μόρφωμα, του οποίου αδιαμφισβήτητα ηγείται. Αντιθέτως από το χρονικό εκείνο σημείο και μετά οι σχετικές αναφορές φαίνεται να αντικαθίστανται, χωρίς να έχει δημοσιοποιηθεί οποιοδήποτε γεγονός που να δικαιολογεί αυτή τη φαινόμενη αποστασιοποίηση του Ηλία Κασιδιάρη από το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» (βλ. Παράρτημα II).

46. Η συλλογική αντίληψη των στελεχών και υποστηρικτών του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» ως προς τον ηγέτη του. Πέραν όμως των αναρτήσεων και δημόσιων δηλώσεων του ίδιου του Ηλία Κασιδιάρη, και ο τρόπος με τον οποίο αντιμετωπίζεται από τα στελέχη, τα μέλη και τους υποστηρικτές του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» επιβεβαιώνει απολύτως ότι αυτό το κόμμα γίνεται αντιληπτό, κατά τρόπο απόλυτο και ανεπιφύλακτο, ως το κόμμα του Ηλία Κασιδιάρη. Τα στελέχη του κόμματος, πολλά εκ των οποίων εμφανίζονται και ως υποψήφιοι βουλευτές, αντιμετωπίζουν, όπως προκύπτει από τις δημόσιες αναρτήσεις τους σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τον Ηλία Κασιδιάρη ως τον αποκλειστικό ηγέτη (βλ. Παράρτημα III).

47. Σημειώνεται δε, πως όπως και σε όλες τις δημόσιες παρεμβάσεις, ο τρόπος που προσλαμβάνουν οι ακόλουθοι του Ηλία Κασιδιάρη στο κανάλι του στο youtube, δεν καταλείπει καμία αμφιβολία πως για τους ίδιους του υποστηρικτές του, το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ – ΕΛΛΗΝΕΣ» και ο Ηλίας Κασιδιάρης είναι το ίδιο και το αυτό. Στις 22 Μαΐου

---

⁵³<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1640689804315590656?cxt=HHwWgICwzeWr88QtAAAA>

2021 στην ανάρτησή του «Μεγάλη Νίκη των ΕΛΛΗΝΩΝ! Αποθέωση στην ομιλία μου, για τον ένα χρόνο του κόμματος!»⁵⁴ το κοινό όχι μόνο τον εκλαμβάνει ως «αρχηγό», αλλά τον επευφημεί για την ηγετική πολιτική του δράση. Ενδεικτικά αναφέρονται: «Μεγάλη μου τιμή που συμμετείχα στην εκδήλωση των ΕΛΛΗΝΩΝ που κλείνει ένα χρόνο από την ίδρυση του. Πιο μεγάλη τιμή που άκουσα τον αρχηγό μας μέσα από τις φυλακές αλύγιστο με πυγμή να πολεμάει το διεφθαρμένο σύστημα Είμαστε μαζί σου μέχρι την νίκη GRGGR», «Κι ακόμα δεν έχεις δει τίποτα αρχηγέ! Σου επιφυλάσσουμε πολλές ευχάριστες εκπλήξεις διότι πιστεύουμε σε σένα μέχρις εσχάτων!», «ΑΡΧΗΓΕ ΕΙΣΑΙ ΓΕΝΝΗΜΕΝΟΣ ΗΓΕΤΗΣ.ΛΕΥΤΕΡΙΑ ΣΤΟΝ ΑΞΙΟ ΕΛΛΗΝ ΚΑΙ ΗΓΕΤΗ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ ΜΑΣ.». Αντιστοίχως, στις 22 Οκτωβρίου 2021, επιδοκιμάζεται με σχόλια όπως: «Με τις ευχές μου ρε ΗΓΕΤΑΡΕ !!!» ενισχύοντας τον ρόλο του ως ηγέτη του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ».⁵⁵ Με αντίστοιχα σχόλια αντιμετωπίζεται τον Φεβρουάριο 2023, η διαδικτυακή του τοποθέτηση στον προσωπικό του λογαριασμό στο youtube: «Είμαστε μαζί σου Ηλία είμαστε πολλοί και σε στηρίζουμε ψηφίζουμε ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ...», «Ηλία μαζί σου είμαστε εκατοντάδες χιλιάδες οπαδοί σου καλή λευτεριά Ελλάδα εθνικό κόμμα Έλληνες».⁵⁶ Στις 24 Φεβρουαρίου 2023, στον προσωπικό του λογαριασμό στο τουίτερ (twitter), σε ανάρτησή του «Άγριο ξύλο σε πολύτεκνο Έλληνα στην Καστοριά για να του αρπάξουν την επιχείρηση τα κοράκια των funds! ΝΔ-ΠΑΣΟΚ ΑΕ χρωστάνε 900 εκατομμύρια αλλά ψήφισαν νόμο να είναι ακατάσχετη ακόμα και η κρατική τους χρηματοδότηση. Στις #εκλογές έχεις την απάντηση: #Εθνικό_Κόμμα_ΕΛΛΗΝΕΣ»,⁵⁷ τίθεται σχόλιο «ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ ΜΕΓΑΛΕ ΗΓΕΤΗ», γεγονός που επιβεβαιώνει ακόμη μια φορά την πεποίθηση ότι αποτελεί τον πραγματικό ηγέτη του κόμματος. Και στις 22 Μαρτίου 2023 τα μηνύματα υποστήριξης που συνοδεύουν νέο βίντεο του Ηλία Κασιδιάρη ταυτίζουν το κόμμα με έναν αρχηγό, με ένα πρόσωπο, τον ίδιο⁵⁸.

⁵⁴<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1396197355712548871?cxt=HHwWjsCw-Z-GpeAmAAAA>

⁵⁵<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1451578205694042115?cxt=HHwWhoC9of6rhaUoAAAA>

⁵⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=bcmQSfwovbQ>

⁵⁷<https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1629179061548318722?cxt=HHwWhIC88bDugJwAAAA>

⁵⁸ <https://www.youtube.com/watch?v=7Bdg4wghCns>

48. Πέραν, όμως, του ηγετικού πολιτικού ρόλου του Ηλία Κασιδιάρη, τόσο εντός του κόμματος όσο και απέναντι στο εκλογικό σώμα, από την ίδρυση του κόμματος έως και σήμερα, καταγράφεται μια σειρά από αλλαγές στην εμφανιζόμενη καταστατική ηγεσία του κόμματος, που υποδηλώνουν την τοποθέτηση εικονικής ηγεσίας εκ μέρους του Ηλία Κασιδιάρη, προς τον σκοπό καταστρατήγησης των κείμενων διατάξεων ως προς τη δυνατότητα ανακήρυξης των συνδυασμών πολιτικών κομμάτων, τα επιτελικά στελέχη των οποίων έχουν καταδικασθεί για συγκεκριμένα αδικήματα και σε συγκεκριμένες ποινές.

49. Στην ιδρυτική δήλωση του κόμματος, καθώς και στο καταστατικό αυτό (4.6.2020), ο *Ηλίας Κασιδιάρης* υπογράφει ως Πρόεδρος. Με την τροποποίηση του καταστατικού του κόμματος που αποστέλλεται στον Εισαγγελέα του Αρείου Πάγου στις 28.6.2022, γνωστοποιείται, πέραν της αλλαγής του ονόματος του κόμματος, η κατάργηση του αξιώματος του Προέδρου και η εκλογή ως «νομίμου εκπροσώπου» του κόμματος του συνεπώνυμου του ιδρυτή *Θεόδωρου Κασιδιάρη*, ο οποίος πάντως δεν συμπεριλαμβανόταν μεταξύ των 206 ιδρυτικών μελών του κόμματος ούτε φαίνεται να είχε, στο χρονικό αυτό σημείο, ιδιαίτερη δημόσια παρουσία. Τούτο, μάλιστα, μολονότι κριτήριο εκλογής του νομίμου εκπροσώπου, σύμφωνα με το άρθρο 19 του τροποποιηθέντος καταστατικού του κόμματος είναι «η υψηλή αποδοχή από το εκλογικό σώμα σε πρόσφατες εκλογικές αναμετρήσεις». Η εξέλιξη αυτή είναι απολύτως δηλωτική του εικονικού χαρακτήρα της νέας ηγεσίας: Αφενός επιλέγεται πρόσωπο που φέρει το ίδιο επώνυμο με τον ιδρυτή του κόμματος, με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση στην κοινή γνώμη ως προς τον ηγέτη αυτού. Αφετέρου καταργείται το αξίωμα του Προέδρου, το οποίο ο ιδρυτής του κόμματος φαίνεται να επιφυλάσσει αποκλειστικά στον εαυτό του.

50. Στη συνέχεια, στις 5.4.2023, φέρεται να εξελέγη Πρόεδρος στο «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ»⁵⁹ ο Αντεισαγγελέας του Αρείου Πάγου ε.τ. *Αναστάσιος Κανελλόπουλος*, θέση που πάντως, σύμφωνα με όσα προηγήθηκαν (υπό 49), δεν υφίσταται, ούτε κατατέθηκε στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου σχετική τροποποίηση του καταστατικού του κόμματος. Στο προσωπικό του κανάλι στο γιουτιούμπ (YouTube), ο

---

⁵⁹ <https://www.dikastiko.gr/eidhsh/an-kanellopoylos-proin-anteisaggeleas-areioy-pagoy-quot-eklechthika-pampsifei-proedros-toy-kommatos-ellines-kasidiari-quot/>

Ηλίας Κασιδιάρης χαιρέτισε αυτή τη φερόμενη εξέλιξη, δηλώνοντας ότι θα είναι υποψήφιος στην Α' Αθηνών με το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ». Συγκεκριμένα, δήλωνε τα εξής: «Όταν ενημερώθηκα για το πολύ ευχάριστο γεγονός της ανάληψης της Προεδρίας του κόμματος από τον κύριο Κανελλόπουλο, ήρθα σε επαφή μαζί του μέσω του δικηγόρου μου, και θέσαμε το θέμα της υποψηφιότητάς μου στις προσεχείς εκλογές και κατά πόσο αυτή μπορεί να προκαλέσει έκνομες κυβερνητικές παρεμβάσεις που θα απειλήσουν τη νομική υπόσταση του κόμματος. Ο κύριος Κανελλόπουλος εξήγησε πως το τεκμήριο της αθωότητας είναι ακαταμάχητο και το ίδιο το Σύνταγμα είναι αυτό που περιφρουρεί το δικαίωμα του εκλέγεσθαι για κάθε Έλληνα πολίτη που τεκμαίρεται αθώος. Είπε, επίσης, ότι αυτό που ζητά από κάθε υποψήφιο βουλευτή του κόμματος είναι φυσικά τα πλήρη πολιτικά δικαιώματα όπως προβλέπει το Σύνταγμα, καθώς και λευκό ποινικό μητρώο, κάτι που ζητά ο ίδιος. Διαθέτω και τα δύο προαπαιτούμενα, ως εκ τούτου είναι αδιαμφισβήτητη η απρόσκοπτη συμμετοχή μου στην εκλογική διαδικασία.». Συνεχίζει εκφράζοντας την προσωπική του άποψη για την τυπική ηγεσία υπό τον Αναστάσιο Κανελλόπουλο και λέγοντας ότι «ο κύριος Κανελλόπουλος είναι άξιος συγχαρητηρίων γιατί σε μια πολύ κρίσιμη στιγμή για την πατρίδα μας αναλαμβάνει μια ιστορική ευθύνη την ώρα που ο ελληνισμός απειλείται από τον μείζονα δημογραφικό κίνδυνο, από τον τουρκικό επεκτατισμό, από τη διαφθορά και την ανικανότητα του πολιτικού συστήματος, την ώρα που τα εθνικά κόμματα ενισχύονται και κυριαρχούν σε όλη την Ευρώπη, αυτή την κρίσιμη ώρα που τα κυβερνητικά κυκλώματα επιτίθενται με παράνομα μέσα στις υγιείς πατριωτικές δυνάμεις, ο κύριος Κανελλόπουλος βγαίνει μπροστά και υπερασπίζεται το ιερό και αναφαίρετο δικαίωμα εκατοντάδων χιλιάδων Ελλήνων πολιτών να ψηφίζουν το κόμμα που τους ταιριάζει, το εθνικό κόμμα «Έλληνες» που θα είναι η πανίσχυρη αντιπολίτευση.».⁶⁰ Δεν είναι, πάντως, ο Αναστάσιος Κανελλόπουλος ή τα όργανα του κόμματος, αλλά ο Ηλίας Κασιδιάρης εκείνος που εξαγγέλλει την υποψηφιότητά του στην Α' εκλογική περιφέρεια της Αθήνας, μέσω του προσωπικού του λογαριασμού στο μέσο κοινωνικής δικτύωσης twitter.⁶¹ Στις

---

⁶⁰ <https://www.youtube.com/watch?v=WwhXot8Zhvs>

⁶¹ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1643670366059995142?cxt=HHwWJlC9janfvs8tAAA>

21.4.2023 ο Αναστάσιος Κανελλόπουλος ανακοίνωσε ότι, εν τέλει, θα λάβει μέρος στις εκλογές με το κόμμα «ΕΑΝ», και όχι με το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ»⁶².

51. Λίγες μέρες μετά, στις 26.4.2023 ο Ηλίας Κασιδιάρης γνωστοποίησε εκ νέου ότι θα κατέλθει ως υποψήφιος βουλευτής στις βουλευτικές εκλογές της 21^{ης} Μαΐου 2023 στην εκλογική περιφέρεια της Α' Αθηνών με το «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», αναφέροντας παρεμπιπτόντως ως νέο Πρόεδρο του εν λόγω κόμματος τον Δημήτριο Χατζηλιάδη⁶³. Την απόφαση του Ηλία Κασιδιάρη να είναι υποψήφιος στην Α' Αθηνών με το κόμμα που έχει ιδρύσει ανακοινώνει την ίδια ημέρα η πληρεξούσια δικηγόρος του Ηλία Κασιδιάρη, κα Βασιλική Πανταζή, στην εκπομπή «Ώρα Ελλάδας» του πανελλαδικής εμβέλειας τηλεοπτικού σταθμού «OPEN»⁶⁴. Και εν προκειμένω, η ανακοίνωση τόσο του επικεφαλής ενός κομματικού σχηματισμού, όσο και του ιδίου του Ηλία Κασιδιάρη ως υποψηφίου βουλευτή δεν γίνεται από τα κομματικά όργανα, αλλά από τον ίδιο τον Ηλία Κασιδιάρη και τη συνήγορό του, με αποτέλεσμα να επιβεβαιώνεται ότι ο τελευταίος, ως πραγματικός ηγέτης του κόμματος, έχει τον απόλυτο έλεγχο στην λήψη των θεμελιωδών αποφάσεων του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ». Σε αντίθεση με την περίπτωση του φερόμενου ως Προέδρου Αναστάσιου Κανελλόπουλου, η τροποποίηση του καταστατικού του κόμματος κατατέθηκε στην Εισαγγελία του Αρείου Πάγου στις 27.4.2023⁶⁵, χωρίς πάντως να αποσαφηνίζεται πότε και πώς εξελέγη ο Δημήτριος Χατζηλιάδης ως Πρόεδρος του κόμματος, το καταστατικό του οποίου δεν προέβλεπε πλέον τέτοια θέση. Σε κάθε περίπτωση, και δεδομένης της διάλυσης της Βουλής ήδη από τις 22.4.2023 (π.δ. 45/2022, Α' 99) και της προκήρυξης βουλευτικών εκλογών για τις 21.5.2023, η αλλαγή του Προέδρου του κόμματος τρία εικοσιτετράωρα πριν από την καταληκτική ημερομηνία υποβολής συνδυασμών καταδεικνύει επίσης τον προσχηματικό και μόνο χαρακτήρα του φερόμενου ως ηγέτη του κόμματος, η τοποθέτηση του οποίου αποσκοπεί αποκλειστικά και μόνο στην καταστρατήγηση της ισχύουσας νομοθεσίας.

⁶² Βλ. το σχετικό δημοσίευμα σε:

<https://www.in.gr/2023/04/21/politics/kommata/ntrimpla-apo-ton-kasidiari-komma-dialyetai-kai-o-kanellou-poulos-mazeyei-ta-orfana-tou/>

⁶³ <https://twitter.com/IliasKasidiaris/status/1651097141861916673?cxt=HHwWgoC95ciG8Ok4AAAA>

⁶⁴ <https://www.youtube.com/watch?v=SZwyAjbRVHQ>

⁶⁵ Βλ. υπ' αρ. 3233/27.4.2023 Εισαγγελίας Αρείου Πάγου.

52. Κατά συνέπεια, η ανωτέρω αλληλουχία των γεγονότων καταμαρτυρεί τη βούληση του Ηλία Κασιδιάρη να τοποθετήσει εικονική ηγεσία στο «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», δια της οποίας θα συνέχιζε να ασκεί την πραγματική ηγεσία του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», την οποία ουδέποτε εγκατέλειψε. Με αυτόν τον τρόπο πιστοποιείται η συνδρομή των προϋποθέσεων του άρθρου 102 του ν. 5019/2023, όπως ισχύει κωδικοποιημένο στο άρθρο 32 του π.δ. 26/2012, όπου ρητώς αναφέρεται η τοποθέτηση εικονικής ηγεσίας, ως μορφή άσκησης πραγματικής ηγεσίας.

53. Η ανωτέρω ανάλυση επιβεβαιώνει πέραν πάσης αμφιβολίας την πραγματική ηγεσία του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» από τον Ηλία Κασιδιάρη, γύρω από τον οποίο περιστρέφεται και από τον οποίο εκπορεύεται και νομιμοποιείται το σύνολο της δράσης του κόμματος. Για τους ανωτέρω λόγους επιβάλλεται η μη ανακήρυξη των συνδυασμών του κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» στις βουλευτικές εκλογές της 21^{ης} Μαΐου 2023.

ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΑΥΤΟΥΣ

ΕΠΕΙΔΗ σύμφωνα με την περ. β' της παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, όπως ισχύει σήμερα, αρνητική προϋπόθεση για το δικαίωμα συμμετοχής πολιτικού σχηματισμού στις βουλευτικές εκλογές, αποτελεί, μεταξύ άλλων, και η μη ύπαρξη ποινικής καταδίκης, σε οποιονδήποτε βαθμό δικαιοδοσίας, του νόμιμου εκπροσώπου ή του ασκούντα την πραγματική ηγεσία, για τα αδικήματα των Κεφαλαίων 1-6 του Δευτέρου Βιβλίου του Ποινικού Κώδικα. Το αδίκημα του άρθρου 187 ΠΚ, συγκαταλέγεται στα ανωτέρω προβλεπόμενα αδικήματα. Από τον συνδυασμό των διατάξεων, του άρθρου 187 ΠΚ και της παρ. 1 του άρθρου 32 του π.δ. 26/2012, και όπως προκύπτει από τα στοιχεία που παρατίθενται στο παρόν Υπόμνημα, ο de facto ηγέτης του πολιτικού κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ», Ηλίας Κασιδιάρης έχει καταδικασθεί, δυνάμει της υπ. αρ. 2425/2020 απόφασης του Τριμελούς Εφετείου Κακουρηγημάτων Αθηνών για το αδίκημα της συγκρότησης και

διεύθυνσης εγκληματικής οργάνωσης. Η άσκηση της πραγματικής ηγεσίας στοιχειοθετείται από τις συγκεκριμένες πράξεις που παρατίθενται στο παρόν Υπόμνημα και αποδεικνύουν την κατ' ενιαίο τρόπο εκφρασμένη βούληση του Ηλία Κασιδιάρη να ασκεί διοίκηση στο εν λόγω κόμμα, να τοποθετεί εικονική ηγεσία, αλλά και να διαθέτει αδιαμφισβήτητα και αναντίρρητα τον ηγετικό ρόλο προς το εκλογικό σώμα στο κόμμα «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ».

ΑΙΤΟΥΜΑΣΤΕ

Τη μη ανακήρυξη του συνδυασμού του πολιτικού κόμματος «ΕΘΝΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΕΛΛΗΝΕΣ» στις βουλευτικές εκλογές της 21^{ης} Μαΐου 2023.

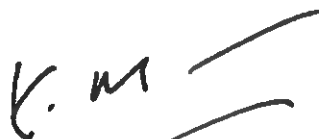
Συνημμένα:

- Παράρτημα I:
  - Η ιστοσελίδα του κόμματος
- Παράρτημα II:
  - Ο ηγετικός πολιτικός ρόλος του Ηλία Κασιδιάρη
- Παράρτημα III:
  - Η συλλογική αντίληψη των στελεχών και υποστηρικτών του «ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΕΛΛΗΝΕΣ» ως προς τον ηγέτη του
- Παράρτημα IV:
  - Καταστατικό του πολιτικού κόμματος «Νέα Δημοκρατία»
- Δύο φορητές μονάδες αποθήκευσης ως προς τα επισυναπτόμενα αρχεία των Παραρτημάτων II και III

Αθήνα, 29 Απριλίου 2023

Ο Πρόεδρος και Νόμιμος Εκπρόσωπος
του πολιτικού κόμματος «Νέα Δημοκρατία»

Handwritten signature in black ink, consisting of the initials 'Κ. Μ.' followed by a long, sweeping horizontal stroke.

Κυριάκος Μητσοτάκης